

Kooperatif Postası

KARINCA

Ekim 2024 YIL: 91 SAYI: 1054 ISSN: 1300-1450

EKİM 2024

KARINCA

Yıl: 91 Sayı: 1054
Ekim 2024

ISSN: 1300 - 1450

Türk Kooperatifçilik Kurumu Basın, Yayın, Araştırma
Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi Adına

Sahibi
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Yazı İşleri Müdürü ve Baş Editör
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM

Editörler Kurulu
Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Prof. Dr. Serdar SAĞLAM
Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Prof. Dr. Hasan YAYLI
Prof. Dr. Mehmet BAŞ

İdare ve Yazışma Adresi (Yönetim Yeri)
Head Office and Correspondence Address
Mebusevleri Mah. Turgut Reis Cad. No: 15/6
06570 Çankaya - ANKARA
Tel: (0312) 472 99 59 - 472 99 11
Belge Geçer: (0312) 472 97 64
www.koopkur.org.tr
koopkur@gmail.com
admin@koopkur.org.tr

20 Mayıs 1931'de kurulan kamu yararına çalışır,
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU
Basın, Yayın, Araştırma Danışmanlık ve Eğitim
Hizmetleri İşletmesinin aylık dergisi

Yazılarda savunulan fikirler yazarlarına aittir.
Gönderilen yazı ve haberler iade edilmez
Yazılar elektronik ortamda teslim edilir.

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

Yayın Tarihi
30 Ekim 2024

Grafik, Tasarım
GÖKSU MATBAACILIK
Gökhan KOÇ
Kazım Karabekir Cad. No: 39/98
İskitler - ANKARA
gokhankoc82@hotmail.com

Bu Sayıda.....

BAŞYAZI 3

SALİM ARSLAN
26. MİLLETLERARASI TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ 23-25 EYLÜL 2024 TARİHLERİNDE
İSPANYA/MADRİD'DE YAPILDI 5

CANSU BARTIN SAVRAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN
İKİNCİ YÜZYILI
(29 EKİM 1923-29 EKİM 2024) 22

"90 YILDAN SEÇMELER..

- ULU ATATÜRK'ÜN KOOPERATİF VE ZİRAAT
HAKKINDAKİ SÖZLERİ 28

- SÜHEYP DERBİL
KÖYLÜLERİMİZ NE VAKİT EKMEK
YİYECEK? 30

- YURDDA HALKEVİ ÇALIŞMALARI 31

- ALÂETTİN CEMİL TOPÇUBAŞI
YAPI KOOPERATİFLERİ VE UCUZ EV 32

- ÇEVİLİKLİLER ARASINDA 35

- NUSRET UZGÖREN
ANKARA BAHÇELİ EVLER YAPI
KOOPERATİFİ NASIL DOĞDU? 39

- ALAEDDİN CEMİL
ANKARA'DA YENİ BİR MAHALLE
KURULUYOR 42

- ALÂETTİN CEMİL TOPÇUBAŞI
ANKARA'DA YENİ BİR MAHALLE
KURULUYOR 44

Başyazı

Değerli kooperatif gönüllüleri;

İçinde bulunduğumuz 2024 yılının Ekim ayı Cumhuriyetimizin 101. ve aynı zamanda ülkemizin kuruluşunda büyük bir katkısı olan Ziya Gökalp'ın da 100. Ölüm yıldönümü.

Ziya Gökalp, ilk Türk sosyologu, Türkçülük hareketinin en önemli teorisyenlerinden biri ve aynı zamanda da cumhuriyetimizin kuruluşunda etkili olan fikir adamlarındandı. Devletimizi kurucusu, büyük önder **Mustafa Kemal Atatürk**, "**etimin ve sinirlerimin babası Ali Rıza Efendidir, hislerimin babası Namık Kemal, fikirlerimin babası Ziya Gökalp'tır**" demişti.

Ziya Gökalp'ın 100. vefat yıldönümünde birçok üniversite ve kuruluş bilgi şöleni, panel, konferans ve sergi düzenlediler. Pek çok akademik, fikir ve edebiyat dergisi özel sayı hazırlayarak Ziya Gökalp'ı andılar.

Ziya Gökalp, aile büyüklerinden Arapça ve Farsça ve Diyarbakır'da Mekteb-î Rüştîye'de öğrenciliği döneminde Fransızca dersleri almıştı. Doğu ve Batı eserlerinden faydalanan Gökalp, Durkheim'in sosyoloji yöntemini Osmanlı toplumunun sorunlarını tespit, teşhis ve çözüm noktasında değerlendirmeye çalışmıştı.

1910 yılında Ziya Gökalp, "**Selanik Sultani Mektebi**"nde ilk defa sosyoloji dersleri verdi ve daha sonra Edebiyat Fakültesinde "İçtimaiyat Müderrisi" olarak görev aldı. İstanbul'da Türk Ocakları ve onun yayın organı "**Türk Yurdu**" dergisinde yazmaya başlayan Gökalp, zaman içerisinde birçok dergi ve gazetenin yayınlanmasını sağladı. 1914 yılında ise Darülfünun Edebiyat Şubesi'nin ders programlarına "**İlm-i İçtima-i**" (sosyoloji) dersini koydurdu.

I. Dünya savaşının sona ermesi, İstanbul'un işgali ve Mondros Mütarekesinin ardından Ziya Gökalp'ın da içinde olduğu bir grup vatansever Malta adasına hapsedildi. Ziya Gökalp ve arkadaşları esaret yıllarında da kültürel faaliyetlerini sürdürdü.

Milli mücadele yıllarında Ankara'da kültürel faaliyetlerde bulunan Ziya Gökalp, cumhuriyetten sonra da devletin kuruluşu ve yeniden yapılanmasında etkili oldu. Gökalp, anayasanın hazırlanması, kadın hakları ile ilgili yasalar ile milli eğitimin düzenlenmesinde görev aldı. "Maarif Vekâleti Telif ve Tercüme Heyeti başkanlığına atanan Gökalp, "**Talim ve Terbiye Kurulu**"nun kurulması ve geliştirilmesini sağladı.

Birçok dergi ve gazetede yazan ve dergiler çıkaran Ziya Gökalp'ın en önemli eserleri "**Türkleşmek, İslamlaşmak ve Muasırlaşmak**" ve "**Türkçülüğün Esasları**"dır. Ülkemizdeki ilk sosyolojiye giriş kitaplarını da hazırlayan Gökalp, aynı zamanda iyi bir şairdi.

Ziya Gökalp, ülkenin birçok sorunu hakkında sistemli düşünce üretti. Gerek İttihat ve Terakki, gerekse Cumhuriyet devrinde yönetimle olan teması fikirlerinin hayata geçirilmesinde etkili oldu.

Ziya Gökalp'ın iktisat, dayanışma ve kooperatifçilik hususunda da sistemli ve hayata geçirilmiş olan düşünceleri söz konusudur. Gökalp, "**Millî İktisat**"ı savunuyordu. Millî iktisat, ülkenin bağımsızlığını, kalkınmasını, gelişmesini ve vatandaşların refah içerisinde yaşamasını hedef alıyordu. Ona göre, iktisadî hayatın üç türü ve süreci vardı. Bunlar; aile iktisadı, şehir iktisadı ve millî iktisat'tı.

Gökalp'ın "**Türkçülüğün Esasları**" eserinde dayanışma ve kooperatifçilik konusundaki fikirleri özet olarak şu şekildedir:

Gökalp, ortaçağlarda bölgesel olan esnaf teşkilatlarının, zaman içerisinde gerilediklerini söylemektedir. Onları tekrar canlandırmak mümkün olmadığından yerlerine “milli loncalar” kurulmalıdır. Her şehirde bir debbağ loncası teşkil edilerek başına bir şeyh yahut kethüda değil, bir “**katib-i umumi**” (*genel sekreter*) geçirilmelidir. Her şehirde bütün loncaları temsil eden ve şehrin iktisadi hayatını düzenleyen “**iş borsası**”, daha sonra da “**Debbağ Federasyonu Merkez-i Umumisi**” kurulmalıdır. Bu kuruluşların üyelerinin seçtiği kişiler de “**Loncalar Federasyonu**”nu oluşturmalıdır.

O gün için Türkiye’de henüz mesleki zümrelere mahsus hukuki uygulamalar bulunmamaktadır. Her meslek, kendi meslektaşları için bir yönetmelik (*vazife name*) tanzim eder ve bir “**haysiyet divanı**” kurar. Vazife-name, mesleki ahlakın kurallarını gösterir.

Haysiyet divanı da mesleki ahlakın bu kurallarına uymayan meslektaşlar hakkında tembih, tevbih (*ihbar cezası*), geçici veya daimi sanatını icradan men cezalarından birini hükmeder. Mesleki heyetlerin bu çeşit denetimi, bütün vatandaşların, uzmanlar tarafından uğrayabilecekleri zararlara mani olur.

Mesleki teşkilatın bir faydası da aynı sanat dalına mensup bulunanlar arasında yardımlaşma sandıkları oluşturmak, loncaya mensup ihtiyarları, sakatları, hastaları, yetimleri ve dulları bu sandıktaki paralarla iâşe etmektir. Çocukların terbiyesi ve gençlerin teknikçe yükseltilmesi de bu teavün (*yardımlaşma*) vazifeleri ile sınırlıdır. Bundan başka, mesleki federasyonlar, kendi sanat dallarını gelişmesi için para sarf ederler ve çalışırlar. Sanayi memleketlerinden uzman sağlamak, sanayi memleketlerine talebe göndermek, müşterek makineler vesair levazımı getirmek ve üretim yahut tüketim kooperatifleri kurmak gibi işler her zanaat kolunun iktisaden yükselmesini sağlayacak teşebbüslere dendir.

Cumhuriyetimizin 101. Yılında hayatımızı, ülkemizi, bağımsızlığımızı, varlığımızı ve cumhuriyetimizi borçlu olduğumuz yüce Atatürk’e, bilim ve fikir hayatımız ile Cumhuriyetimizin önemli kurumlarından birçoğunu borçlu olduğumuz Ziya Gökalp’a minnettarız. Her ikisine de Tanrıdan rahmet diliyorum.

Sağlıcakla kalın...

**29 EKİM
CUMHURİYET
BAYRAMI
KUTLU OLSUN.**

**26. MİLLETLERARASI
TÜRK KOOPERATİFÇİLİK
KONGRESİ
23-25 Eylül 2024
tarihlerinde
İspanya/Madrid'de yapıldı**

Salim ARSLAN

Türk Kooperatifçilik Kurumu tarafından düzenlenen 26. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi 23-25 Eylül 2024 tarihlerinde İspanya/Madrid'de yapıldı.

Ana teması “ **Sürdürülebilirlik** ” olan Kongre **Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY**'un açılış konuşmasıyla başladı.

Başkan; katılımcılara bu yıl 26.sını düzenlediğimiz Milletlerarası Kooperatifçilik Kongresine hoş geldiniz hepinizi saygıyla selamlıyorum dedi.

Kongrenin ülkemize, kooperatiflerimize ve bu konuda çalışan herkese hayırlı olmasını diledi ve ayrıca Kongre katılımcılarına, kongrenin düzenlenmesinde başta **Prof. Dr. Turhan ÇETİN** olmak üzere Kongre düzenleme kurulunda yer alan arkadaşlarımıza, yönetim kurulu üyelerine, çalışma arkadaşlarına ve kısaca emeği geçen herkese ayrı ayrı teşekkür ederim dedi.

Kongre çalışma kurulu Başkanı Prof. Dr. Turhan ÇETİN konuşmasında Sayın katılımcılar, 26. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresine hoş geldiniz dedi ve sürdürülebilir bir dünya için herkesin görevi vardır. İnsanoğlu dünyanın tüm zenginliklerini hızlı bir şekilde tüketmek için değil, gelecek nesillere doğal ve kültürel miras olarak aktarmak için çalışmalıdır. Tüm insanlık barış ve iyiliğe odaklanmalıdır.

Bir an önce savaşların (*Ukrayna- Rusya ve diğerleri*), soykırımların (*Doğu Türkistan-Çin, Gazze/ Filistin-İsrail ve diğerleri*) ve çatışmaların sona ermesini diliyorum dedi. Bütün Dünyanın gözü

**Yönetim Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY**

Prof. Dr. Turhan ÇETİN

önünde çocuk, kadın, yaşlı ve sivil insanları katleden İsrail'i esefle kınıyorum bu bağlamda Filistin'e destek olan *İspanya Başbakanı Pedro Sanchez* ve *Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres*'i başta olmak üzere onurlu duruş sergileyen kişileri/ülkeleri tebrik ediyorum dedi.

Kongreye Türkiye dışından 17 farklı ülkeden katılım sağlandığını, toplam 128 katılımcının 82'si yabancı, 46'sı Türk bilim insanlarından oluştuğunu, ayrıca Türkiye dışından 54, Türkiye'den ise 40 adet bildirin kabul edildiğini söyledi ve **Türk Kooperatifçilik Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY**'a düzenleme kurulu üyelerine, çağrılı konuşmacı olarak kongreye destek veren **Dr. Patrycja Chodnicka Jaworska**'ya ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum dedi.

Ayrıca Kongreye desteklerinden dolayı; **Assoc. Prof. Dr. Liudmyla RADOVETSKA**, Ukraine, **Assoc. Prof. Dr. Mürteza HASANOĞLU**, Azerbaycan, **Dr. Meiramkul ISSAYEVA**, Kazakistan, **Dr. Yuliya TARASIUK**, Ukraine/Spain, **Prof. Dr. Çelebi ULUYOL**, Türkiye, **Prof. Dr. Veysel KAYA** teşekkür etti.

*26. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi
İstiklal Marşı töreni ile başladı*

Dr. Patrycja Chodnicka Jaworska

Faculty Of Management, University of Warsaw Poland tebliğ sundu.

Doç. Dr. Mehriban İmanova azerbaijan

Mehriban İmanova azerbaijan Economic İmportance of the Zangezur Corridor in Cooperation Activities among Turkic States

Doç. Dr. Bakiye Kılıç TOPUZ

Samsun İli Kadın Kooperatiflerinin SWOT ve SOR Analizi ile Değerlendirilmesi konulu tebliği sundu.

Prof. Dr. Enver AYDOĞAN

Kadın Kooperatifleri ve Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği: Kütahya Kadın Kooperatifleri Örneği konulu tebliği sundu.

Prof. Dr. Cemalettin AKTEPE

Türkiye’de KOBİ’lerin Uluslararasılaşmasında Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri konulu tebliğ sundu.

Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU

2000-2024 Döneminde Türkiye’de Siyasi Partilerin Kooperatifçiliğe Bakış Açıları konulu tebliğ sundu.

Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY

Mustafa Kemal Atatürk, Kooperatifçilik ve Türk Kooperatifçilik Kurumu konulu tebliğ sundu.

Prof. Dr. Nevzat AYPEK

Sürdürülebilirlik ve Sosyal Kooperatifçilik konulu tebliğ sundu.

Prof. Dr. Mehmet BAŞ

Otomobil Sektöründe Başarılı Bir Marka Yönetimi Uygulaması Lexus Örneği konulu tebliğ sundu.

Doç. Dr. Doğuş YÜKSEL

Sürdürülebilir Ambalaj Tasarımlarının Göz İzleme Teknolojisi İle Analizi konulu tebliğ sundu.

Doç.Dr. Ömer TÜRKSEVER

Türkiye’de Hayvan sayısındaki değişiminin sürdürülebilirlik durumuna etkisi

Prof. Dr. Turhan ÇETİN

Kelime İlişkilendirme Testi Aracılığıyla Ortaokul Öğrencilerinin Doğal Afet Kavramına İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi konulu tebliğ sundu.

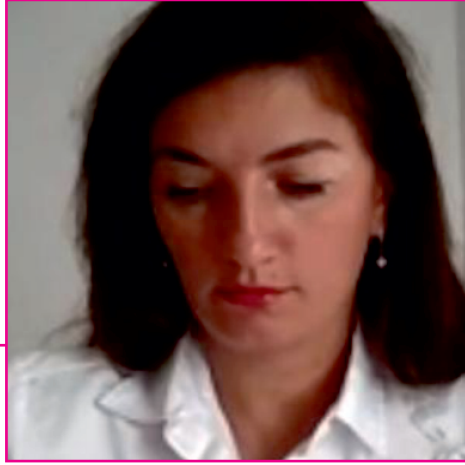
Dr. Öğrt. Üyesi Mücahit Burak ÜNLÜÖNEN

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Perspektifinde Yenilikçi Davranışın İşe Adanmışlık ve Psikolojik Güvenlik Üzerinde Etkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma konulu tebliğ sundu.

Dr. Öğrt. Üyesi Kadir ÖZER

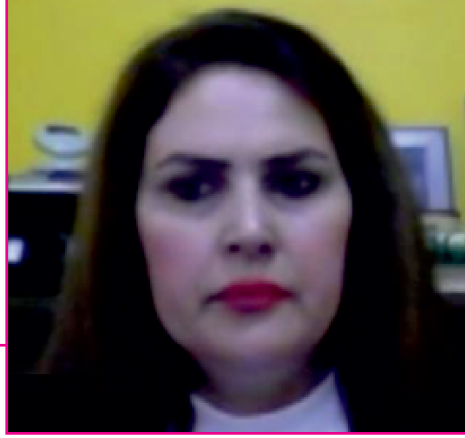
Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Raporlarının İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Bağlamında İncelenmesi konulu tebliğ sundu.

Assist. Prof. Dr. Yuliia Tarasiuk

Oturum Başkanı : Assist. Prof. Dr. Yuliia Tarasiuk

- **Yuliia Maistrenko:** The Mediterranean as a Route for Migrants to the EU
- **Alla Zakharchenko:** The Role of Global Powers in the Southern and Eastern Mediterranean after the Arab Spring
- **Olga Brusylovska:** Regions in Interregionalism: Euro-Mediterranean Initiatives
- **Iryna Maksymenko:** The EU Policy toward the Mediterranean: Challenges of Russia's Policy
- **Yuliia Tarasiuk:** Mediterranean Region in the Foreign Policy of Turkish Republic
- **Kateryna Vidimska:** The Media Policy of Turkish Republic
- **Anna Shagli:** Relationship between People and Their Role in the Turkish Family

Dr. Öğretim Üyesi Parisa Alizade

Oturum Başkanı : **Dr. Öğretim Üyesi Parisa Alizade**

- **Cristina Gois, Ferdi Akbıyık, Ömer Kürşad Tüfekci:** Kooperatiflerin Sürdürülebilirlik Temelli Büyümesine Ekoturizm Odaklı Çözüm Önerisi: Ekoturizm Kooperatif Modeli
- **Fioralba Vela, Ferdi Akbıyık, Zamira Sinaj, Ömer Kürşad Tüfekci:** Dijitalleşme Sürecinde Dijital Kooperatiflerin Yönetimi ve Kooperatif Pazarlarının Dijital Dönüşümü
- **Nuriye Varol Gönen, Haşim Özudođru:** Sürdürülebilir Sigortacılık Üzerine Vosviewer ile Bibliyometrik Bir Analiz
- **Parisa Alizade, Haşim Özudođru:** Algılanan Marka Kalitesinin ve Marka Deđerinin Marka Liderliđi Üzerindeki Etkisi (THY Uygulaması)
- **Burçin Başaran, Funda Er Ülker, Yasemin Oraman:** Türkiye’de Kadın Kooperatiflerinin Dijital Pazar Platformlarına Uyum Süreci: Fırsatlar ve Zorluklar
- **Tolga Erkan:** Sustainability in women’s agricultural cooperatives
- **İsa Çelikhönmöz:** Sürdürülebilirlik ve Çevrecilik Açısından Kooperatifçiliğe Genel Bir Bakış: Kavramsal Temeller ve Uygulama Önerileri

Assoc. Prof. Dr. Almasa Mulalic

Oturum Başkanı : Assoc. Prof. Dr. Almasa Mulalic

- **Esra Benli Özdemir, Turhan Çetin:** 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metninin Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi
- **Marija Stevkovska:** The Importance of Lesson Openers in University Lectures
- **Almasa Mulalic, Amila Guhdija, Emina Lagumdžija** Humanistic Teaching, Learning and Creativity
- **Aida Gjinali:** Communication Competence in Foreign Language Classes
- **Tiziana Leka:** Using Technologies for the Development of Communication Competence in the EFL Classroom
- **Albana Shijaku:** Engaging in Intercultural Communication Using Emoticons. An Investigation on Cultural Use and Interpretation of Emoticons in Platforms of Mediated Communication.
- **Panuela Tresa, Flavia Kaba:** Albanian Journalistic Criticism about Federico García Lorca and His Art
- **Eni Lasku:** The Aesthetic Limits of Graphic Novels: Examining Comics in Literature
- Harm or Value Addition

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN İKİNCİ YÜZYILI (29 Ekim 1923-29 Ekim 2024)

Cansu BARTIN
SAVRAN*

Anadolu, I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması ile parça parça işgal edilmeye başlanmıştır. 15 Mayıs 1919'da Yunan ordusunun İzmir'i işgali, halk arasında büyük bir tepkiye yol açmış ve halk, bu işgallere karşı başlattığı direnişi daha da güçlendirmiştir. Yunan ordusunun ilerlemesi devam ederken, İtilaf Devletleri de 16 Mart 1920'de Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'u işgal etmiştir. Bu karışıklık içinde Anadolu'da yeni bir meclis kurulmuş ve Millî Mücadele'nin gidişatı değişmiştir. İtilaf Devletlerine karşı verilen bu mücadelede, TBMM'nin kazandığı zafer, Osmanlı Devleti'nin çöküşünü ve yeni Türk Devleti'nin doğuşunu beraberinde getirmiştir (Alpkaya, 2021).

Mustafa Kemal, Anadolu'nun siyasi yapısında köklü bir değişikliğe gidilmesi gerektiğine inanıyordu. Osmanlı'nın monarşik yapısı, modern dünyadan geride kalmış bir yönetim biçimiydi. Ancak **Mustafa Kemal** mevcut durumdaki padişahlık sisteminin sona ermesini ve halkın iradesine dayalı bir yönetim kurulması gerektiğine inanıyordu. **Mustafa Kemal**, daha Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919) esnasında, zaferden sonra hükümet şeklinin cumhuriyet olacağını söylemiştir. 23 Nisan 1920'den beri Türkiye'yi idare eden Büyük Millet Meclisi Hükümeti, millî egemenlik esasına dayanıyordu. Millî egemenlik esasını aslında adı konulmamış bir cumhuriyet yönetimi idi (Öymen, 1988).

Teşkilatı Esasiye Kanunu/1921 Anayasası, I. TBMM tarafından hazırlanıp yürürlüğe konulmuştur. Bu siyasi-hukuk belgesi, çağdaş Türkiye'nin temellerini atan önemli bir metindir (MEB, 2024). Amasya Genelgesi'nden başlayarak Anadolu'da örgütlenen Ulusal Mücadele'nin ruhunu ve felsefesini taşımaktadır. Mustafa Kemal, 13 Eylül 1920 tarihinde TBMM'ne verdiği Hükümet Beyannamesi'nde egemenliğin millete ait olduğunu açıklamıştır. 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu'nda "Hâkimiyet kayıtsız şartsız millettir." ifadesi yer almıştır. Bu durum, yeni rejimin ilân edilmemiş bir cumhuriyet olduğunu gösteriyordu.

Ancak cumhuriyetin ilânının önündeki en büyük engel saltanat olarak görülmekteydi. Saltanat

* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi
cansubartn1@gmail.com

kaldırılmadığı sürece padişaha bağlılık süreci devam edecekti ancak 1 Kasım 1922’de saltanatın kaldırılmasıyla bu engel aşılmış olacaktı (**Güneş, 2020**).

Millî Mücadele’nin zaferle sonuçlanmasında tarihî bir misyon üstlenen birinci meclis üyeleri, saltanatın kaldırılmasıyla ulusal egemenlik yolunda büyük bir adım atmıştır. İkinci meclisin Lozan Barış Antlaşması’nı onaylaması ile millî bağımsızlık gerçekleştirilmiştir.

23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldığında, yeni Türk devletinin adı henüz belirlenmemişti. O dönemde hükümet, “**Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti**” adını taşıyor ve meclis başkanı aynı zamanda hükümetin de başkanlığını yapıyordu. Bu sistemde, devlet başkanlığı makamı boş görünüyordu ve mevcut siyasi rejime uygun bir devlet şeklinin bulunması gerekliliği doğmuştu.

Millî Mücadele Dönemi’nin olağanüstü şartlarının bir ürünü olan meclis hükümeti sistemi artık işlevini yitirmişti. Bu sistemde Bakanlar Kurulu’nun her bir üyesi için ayrı oylama yapılması, hükümetin kurulmasını zorlaştırıyordu.

25 Ekim 1923’te hükümetin istifasıyla bir kriz yaşandı. Bu gelişme, **Mustafa Kemal**’e cumhuriyeti ilan etmek için beklediği fırsatı sundu. 28 Ekim 1923 akşamına kadar hükümetin kurulmaması üzerine **Mustafa Kemal**, Çankaya Köşkü’nde arkadaşlarına “**Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz.**” diyerek düşüncesini açıkladı.

O gece, İsmet Paşa ile birlikte 1921 Anayasası’nın bazı maddelerinde değişiklik öngören bir kanun tasarısı hazırladı. Tasarıda, “**Türkiye Devleti’nin hükümet şekli cumhuriyettir.**” ifadesi yer alıyordu (**MEB, 2024**).

TBMM’de yapılan görüşmelerden sonra cumhuriyetin ilanı kabul edildi ve “**Yaşasın Cumhuriyet!**” nidalarıyla alkışlar arasında cumhuriyet ilan edildi (**Kırnık, 2022**). Cumhuriyetin ilanından sonra cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı.

Gerçekleştirilen gizli oylamada, 158 milletvekilinin oylarının tamamını alan **Gazi Mustafa Kemal**, **TBMM** tarafından yeni Türk devletinin ilk cumhurbaşkanı olarak seçildi. **Mustafa Kemal**, kürsüye çıkarak yaptığı konuşmasını “**Türkiye Cumhuriyeti mutlu, başarılı ve zaferlerle dolu olacaktır.**” ifadesiyle sonlandırdı.

Böylece devletin adı ve yönetim biçimi üzerindeki tartışmalar sona ermiş oldu. Devlet başkanlığı sorunu çözüldü ve hükümetin kurulma yöntemi yeniden şekillendirildi. Bu düzenlemeye göre; cumhurbaşkanı başbakanı atayacak, başbakan da bakanlarını seçip cumhurbaşkanının onayına sunacaktı.

Bu değişikliklerle birlikte, meclis hükümeti sistemi yerini parlamenter rejime bıraktı. İlk hükümeti kurma görevi ise **İsmet Paşa**’ya verildi. Böylece, Türk milletinin tarihinde yeni bir dönem başlamış oldu. Türk milletinin yapısına en uygun idare şekli cumhuriyet olarak belirlendi.

Böylece 29 Ekim 1923’te cumhuriyet **Mustafa Kemal Atatürk** liderliğinde ilan edilmiş oldu. Bu tarih, Osmanlı Devleti’nin sona erip modern Türkiye’nin temellerinin atıldığı, Türk halkı için tarihi bir dönüm noktası olmuştur.

Cumhuriyet’in ilanı, Türkiye’nin yönetim biçimini kökten değiştirerek, padişah egemenliğinden halk egemenliğine geçişin simgesi haline gelmiştir. Bu olay, sadece siyasal bir dönüşüm değil, aynı zamanda bir milletin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin taçlandığı bir gün olarak kabul görmektedir (**MEB, 2024**).

Cumhuriyetin ilk yılında, muhalif sesler duyulsa da mecliste milletvekilleri, Gazi Paşa’yı karşılayan

halk, grevlerdeki işçiler, genel af ile serbest bırakılan mahkûmlar, valiliğe şikâyete giden kadın ve çocuklar, kısacası toplumun her kesiminden ortak duyulan slogan şu olmuştur: **“Yaşasın Cumhuriyet!”** (Giritli, 2003).

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, yalnızca tarihi anma günü değil, aynı zamanda Türkiye'nin geleceğine dair umutlarını da tazelediği bir bayramdır. Türk halkı için bağımsızlık mücadelesinin bir sonucudur. Bu bayram, bir ulusun küllerinden yeniden doğuşunun, esarete boyun eğmeyen bir halkın özgürlük ve bağımsızlık arzusunun ifadesidir.

Atatürk'ün “En büyük eserim.” dediği Türkiye Cumhuriyeti, halkın egemenliğini temsil etmektedir. Bu bakımdan 29 Ekim, egemenliğin kutlandığı, birlik ve beraberlik duygularının pekiştirildiği bir gün olarak kabul edilir (Kutlu, 1999).

Cumhuriyet Bayramı, Türk milletinin ortak değerler etrafında kenetlendiği, milli birlik ve beraberlik duygularının güçlendiği bir bayramdır. Bu bayramın kutlanması, özellikle çocuklara ve gençlere cumhuriyetin değerlerini hatırlatma ve onları bu değerleri koruma konusunda bilinçlendirme fırsatı sunar.

Atatürk'ün “Cumhuriyeti biz kurduk, onu yaşatacak sizlersiniz.” sözü, gençlerin bu bayramda cumhuriyeti geleceğe taşıyacak nesiller olduğunu vurgular. Bugün Türkiye'de cumhuriyet, genç nesillere çağdaş değerlerin öğretilmesi ve bu değerlerin korunarak geleceğe taşınması açısından büyük bir öneme sahiptir.

Gençler, cumhuriyetin sunduğu özgürlükler ve fırsatlar sayesinde eğitimde, bilimde, sanatta ve birçok alanda kendilerini geliştirme imkânı bulmaktadır. Cumhuriyetin kurduğu modern eğitim sistemi ve sağladığı özgür ortam, Türkiye'nin geleceğini inşa edecek gençlerin yetişmesine olanak sağlamaktadır (MEB, 2024).

Cumhuriyet'in ilanı sonrasında, 29 Ekim 1925 yılında Cumhuriyet Bayramı resmî tatil olarak ilan edilmiştir. 29 Ekim, o günden itibaren devletin ve halkın coşkuyla kutladığı, Türkiye'nin her köşesinde büyük etkinliklerin düzenlendiği bir gün haline gelmiştir.

Bu bayram, sadece bir tatil olmanın ötesinde, halkın cumhuriyete olan bağlılığını ve modern Türkiye'nin kazanımlarını kutladığı bir sembol olmuştur (Evcin, 2024).

Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyet rejimi ile saltanatın farkını şu cümlelerle ortaya koymuştur: **“Cumhuriyet, ahlaksal erdeme dayanan bir yönetimdir. Cumhuriyet erdemdir. Sultanlık, korku ve tehdide dayanan bir yönetimdir. Cumhuriyet yönetimi, erdemli ve namuslu insanlar yetiştirir. Sultanlık korkuya, tehdide dayandığı için korkak, alçak, sefil, rezil**

insanlar yetiştirir. Aradaki fark bunlardan ibarettir.” (Atatürk’ün S.D.U, 1925, s. 231 aktaran Atatürk Araştırma Merkezi, 2023).

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye’nin modernleşmesi ve Batı ile aynı seviyeye ulaşabilmesi için saltanat rejiminin sürdürülemeyeceğini anlamış ve halkın iradesine dayanan bir yönetim biçimi olarak cumhuriyeti savunmuştur.

Ayrıca bu süreç, sadece askeri zaferlerle değil, Türkiye’yi çağdaş dünyaya taşıyacak kapsamlı reformlarla da desteklenmiştir (**Akşin, 2004**).

Cumhuriyet, Türk toplumunun sosyal ve kültürel yapısında da derin bir etki yaratmıştır. Kadın haklarından eğitime, sanattan bilime kadar birçok alanda cumhuriyetin getirdiği reformlar, Türkiye’nin toplumsal gelişimine katkıda bulunmuştur.

Özellikle kadınlara tanınan haklar, cumhuriyetin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki ilerici vizyonunu yansıtmaktadır. Kadınların eğitim, iş ve siyaset dünyasında daha aktif rol alması, Türkiye’nin çağdaş toplum yapısının temel taşlarından birisi olmuştur (**Hasanoğlu & Özsoy, 2024**).

Cumhuriyetin kültürel alanda da büyük bir etkisi olmuştur. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde oluşan kapalı ve durağan yapısının yerini; edebiyatın, sanatın ve bilimin geliştiği bir ortam almıştır. Cumhuriyetin getirdiği modernleşme süreci, Türk toplumunun kültürel zenginliklerini ön plana çıkarmış ve dünya ile entegre bir kültürel yapının oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Özellikle günümüzde önemli görülen küresel vatandaşlık kavramına da katkı sağlamıştır. Cumhuriyet’in vizyonu ile Türkiye, zengin bir kültürel mirasa sahip bir ülke olarak, sanat ve bilimde önemli ilerlemeler kaydetmeye devam etmektedir (**Arsal, 2015**).

Cumhuriyetin modernleşme süreci, bilim ve teknoloji alanında da kendini göstermiştir. Atatürk, bilimin ve teknolojinin ülkenin kalkınmasındaki önemine inanıyor ve bu alanlarda ilerlemeyi teşvik ediyordu.

Cumhuriyet döneminde üniversite reformlarının gerçekleştirilmesi, bilimsel çalışmaların desteklenmesi ve bilim insanlarının yetiştirilmesi için büyük çabalar sarf edilmiştir. Türkiye’nin eğitim alanında modernleşmesinde ise Ankara’da kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü, önemli bir rol oynamıştır.

Ayrıca, İstanbul Üniversitesi’nin yeniden yapılandırılması ve bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi, Türkiye’nin bilimsel alanda gelişmesini sağlamıştır. Bu süreçte, pek çok yabancı bilim insanı Türkiye’ye davet edilerek bilgi birikimleri ülkeye kazandırılmıştır (**Gazi Üniversitesi, 2015**).

Cumhuriyet, Türkiye’nin uluslararası alanda da saygın bir konum kazanmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti’nin son döneminde Avrupa ile olan ilişkiler oldukça zayıf hale gelmişti. Ancak Cumhuriyet döneminde Türkiye, Batı dünyasıyla yakın ilişkiler kurarak modernleşme yolunda önemli adımlar atmıştır.

Türkiye, Lozan Antlaşması ile uluslararası alanda tanınan bir devlet haline gelirken, Cumhuriyet’in ilanıyla da Batılı devletlerle eşit bir statü kazanmıştır. Mustafa **Kemal Atatürk’ün** önderliğinde gerçekleştirilen bu reformlar, Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak güçlenmesine büyük katkıda bulunmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan reformlar sayesinde Türkiye, modern bir devlet olma yolunda büyük bir ilerleme kaydetmiş ve Batı dünyasıyla entegrasyon sürecine girmiştir (**Özkut & Orkan, 2024**).

Atatürk'ün önderliğinde gerçekleşen bu demokratik devrim, dünya üzerinde bağımsızlık mücadelesi veren birçok ulusa da ilham kaynağı olmuştur. Türkiye, cumhuriyet ilkeleri doğrultusunda dünyada barış ve özgürlük yanlısı bir politika izlemiş ve uluslararası ilişkilerde bağımsızlığını her zaman ön planda tutmuştur (**Ortaylı, 2023**).

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, cumhuriyetin Türk milletine kazandırdığı değerlerin ve halkın bu değerleri koruma kararlılığının simgesi haline gelmiştir. Türkiye'nin geleceği için bu bayram, genç nesillere cumhuriyetin önemini anlatmak ve onları bu değerleri yaşatmaya teşvik etmek açısından büyük bir anlam taşımaktadır.

Her yıl yapılan coşkulu kutlamalar, cumhuriyetin sadece geçmişe değil, aynı zamanda geleceğe dair bir umut olduğunu hatırlatmaktadır. Cumhuriyet Bayramı, Türkiye'nin demokratik, laik ve çağdaş yapısının korunması ve bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması için bir vesile olarak kutlanmaya devam edilmektedir.

Cumhuriyeti korumak ve sürdürmek adına birlik ve beraberliğimizi güçlendirmeli, vatanımızın her bir karış toprağını sahiplenmeli ve cumhuriyet ilkeleri doğrultusunda hareket etmeliyiz. Cumhuriyetin 101. yılında da aynı coşkuyla söylüyoruz: **“Yaşasın Cumhuriyet!”**

Kaynakça

Akın, Rıdvan (2001). TBMM Devleti (1920-1923): Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları ve İdare. İletişim Yayınları.

Akşin, Sina (2004). İstanbul hükümetleri ve millî mücadele: mutlakiyete dönüş 1918-1919. Kültür Yayınları.

Alpkaya, Faruk (2021). Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924). İletişim Yayınları.

Arsal, Z. (2015). Ortaöğretim tarih, Türkiye Cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersleri öğretim programlarında milliyetçilik. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (30), 1-16.

Aydın, H. (2015). Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de kadın. Current Research in Social Sciences, 1(3), 84-96.

Evcin, Erol (2024). Türk dış temsilciliklerinde cumhuriyet kutlamaları (1923-1933). Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 40(109), 173-238. <https://doi.org/10.33419/aamd.1480147>

Gazi Üniversitesi (2015). <https://gazi.edu.tr/view/page/219/binamizin-tarihi#:~:text=Bu%20okullar%C4%B1n%20en%20%C3%B6nemlisi%20olan,ad%C4%B1yla%20yeni%20yerinde%20e%C4%9Fitimini%20s%C3%BCrd%C3%BCrm%C3%BC%C5%9Ft%C3%BCr>.

Giritli, İsmet (2003). Atatürk ve Cumhuriyet. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 19(56), 457-466.

Güneş, İ. (2020). Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun (1921 Anayasası'nın) yapılış süreci. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(2), 233-256. <https://doi.org/10.18037/ausbd.758067>

Hasanoğlu, M., & Özsoy, B. (2024). Türkiye'de Cumhuriyet'in kazanımları ve siyasette kadın görünürlüğü. Asya Studies, 8(27), 127-138. <https://doi.org/10.31455/asya.1412551>

Kafa-TV (2023, Ocak 20). Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye- İlber Ortaylı ile Cahille Sohbeti Kestim. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=cJ9JiM7YqQs&t=468s>

Kırık, C. (2022). Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş tarihi üzerine bir değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(2), 867-900. <https://doi.org/10.52273/sduhfd..1189385>

Kutlu, Abdurrahman (1999). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/687308>

MEB (2024). <https://www.meb.gov.tr/cumhuriyetin-100-yili-egitimde-gelecege-bakis-raporu-yayimlandi/haber/32223/tr>

Öymen, H. R. (1988). Cumhuriyet eğitimine geçişte Atatürk'ün etkisi. Belleten, 52(204), 1013-1088. <https://doi.org/10.37879/belleten.1988.1013>

Özkut, U. T., & Orkan, S. (2024). Cumhuriyet kazanımlarına dair medyada yapılan konuşmaların retorik analizi. İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi, 4(2), 154-166. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10982039>

"90 YILDAN SEÇMELER,,

ULU ATATÜRK'ÜN KOOPERATİF VE ZİRAAT HAKKINDAKİ SÖZLERİ

Karınca Postası
Karınca,
Birinci Kanun 1936, Sayı: 31, S. 1.

İkinci Teşrin 1936 - kamutayı açış söylevinden:

"- Ziraatte kalkınmaya kolay ve çabuk yapmak için şartlar, çok ilerlemiş ve hazırlanmıştır. Yeni usulde ve yeni makineler kullanmakta, iyi teşkilâtla yapılacak yardımların süratle semere vereceğini görüyoruz. Kooperatif teşkilâtı her yerde sevilmiştir. Kredi ve satış için olduğu kadar istihsal vasıtalarını öğretip kullanırmak için de, kooperatiften istifadeyi mümkün görüyoruz.

Ziraatte hastalıklar ile mücadele işine daha çok ehemmiyet vermek lazımdır.

Toprak kanununun bir neticeye varmasını Kamutayın yüksek himmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, behemehâl lâzımdır. Vatanın sağlam temeli ve imarı bu esastadır. Bundan fazla olarak, büyük araziye modern vasıtalarla işletip vatana fazla istihsal temin edilmesini teşvik etmek isterim.

Karınca Postası
Karınca,
Mart 1935, Sayı: 13-17, S. 1-2.

Başbakan General İsmet İnönü'nün Bildiriği Bütün Subaylara, Devlet işyarlarına ve bütün Yurtdaşlara

Önümüzdeki 20 İkteşrin - Pazar Günü Yurdumuzda İkinci Genel Nüfus Sayımı Yapılacaktır.

Sayım, Devlet ve Ulus için en önemli ve en faydalı işlerden biridir. Sayım günü yurdumuzun içinde yaşayan insanların eksiksiz yazıp sayılabilmesi için Hükümet bütün tedbirleri almış bulunmaktadır.

Bu işin dileğimize uygun olarak başarılmasını her şeyden önce İl, İlçe ve Komunbaylardan

beklemekle beraber, üzerlerine sayım memurluğu ödevini alacak olan bütün Subayların, İşyarların, Öğretmenlerin ve Yurttaşların da bu ödevi canla başla yapmaları gerekli olduğunu hatırlatmak isterim. Sayım gününe kadar hepimize düşen başka bir ödev de, bütün Yurttaşlara, Sayımın faydalarını ve bu işin Ulus menfaati için yapıldığını anlatmaktır.

Çok önem verilmesi gerekli olan bir nokta da şudur sayım, yurdun her tarafında bir günde başlayıp, bir günde bitirilecek ve her yerde, yalnız o gün hazır bulunanlar kaydedilecektir. Bu sebeple, bir yerin ahalisinden olup da o gün orada bulunmayanlar sayım defterine yazılmayacaklardır.

Çocukların en küçüklerinin bile sayım defterlerine yazılmaları da asla unutulmamalıdır. Amacımız Ne bir eksik ne bir artık, Türk Ulusunun sayısını ve ne halde olduğunu doğru olarak öğrenmektir. Herkesin bu amacı gerçekleştirmeğe çalışmasını dilerim.

Başbakan İsmet İnönü

Karınca Postası

Karınca,

Mart 1935, Sayı: 13-17, S. 2.

Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü

Nüfusumuz artmıştır.

Nüfusumuzun arttığına şüphe yok. Ancak nerelerde ne kadar arttı? En çok hangi yerlerde arttı? Niçin başka yerlerimizde bu kadar artmadı? Çok artan yerde ne var ki ötede yok? Olmayan yerlerde bunu yaratamaz mıyız? İşte bir sürü sorgu ki bunlara ancak:

20 ilkteşrin-Pazar Günü

yapılacak olan genel nüfus sayımı halledecektir.

BASVEKÂLET
İstatistik Umum Müdürlüğü

KÖYLÜLERİMİZ NE VAKİT EKMEK YİYECEK?

Süheyp DERBİL

“Türk Kooperatifçilik cemiyeti başkanından Ankara Hukuk Fakültesi Profesörü Süheyp Nizami Derbil dergimize ekme kooperatiflerine dair bir yazı göndermiştir. Ulusal bir mesele olarak bildiğimiz bu yazıyı lâıyk olduğu ehemmiyetle koyuyoruz”.

Tarım kredi kooperatifi propagandası yapmak için köy köy dolaşıyordum. Sıra Nazilli köylerine gelmişti. Gün doğarken yola çıkmış, dört köye uğramış, köylülerle görüşmüş, kooperatife epeyce üye yazmıştım.

Öğle olmuştu; temiz hava ve yorgunluk bizi iyiden iyiye acıktırmıştı. Yiyecek aradım; A köyünü salık verdiler. “Nazilliye en iyi yağ, en iri yumurta oradan gelir” dediler. Otomobilimizi bu köye sürdük, yol bitmek bilmiyordu.

Açlıktan köy ekmeği gözümde tütüyordu. Bilmem köy ekmeği yediniz mi? Tadına doyulmaz. Çocukluğumda Çalıcı köyünden, Çınarcıktan kadın nineme ara sıra köy ekmeği gelirdi. Kadın ninem bunu sarar, sarmalar, bize günde bir küçük dilim verirdi. Ben bu ekmeği pastadan, çikolatadan çok severdim. ikinci üstü Kadın nineme yalvarır, yakarırdım. Birlikte dolabın başına gider, sargıların açılış törenini beklerdim, payımı alınca dünyalar benim olurdu. Onun ne güzel kokusu, ne eşsiz tadı vardı. Her yaz köye, bu ekmekleri yemek için can atardım.

Bu ekmeği köyün kuru tulum peyniriyle gevelemek üstüne derede soğuttuğum karpuzları kayalara çarpıp parçalayarak şapur şapur yemek; söğüt dallarından kılıç yapıp kuşanmak, at yapıp binmek, düdük yapıp öttürmek en büyük zevklerimdendi.

Köylerde her gün ekme pişirilmez. Bir kaç parça ekme için bir fırın kızdırmak çok tuzluya oturur. Onun için köylüler ekmeklerini haftada bir pişirirler. Bir haftalık ekme bayatlar, taş gibi olur sanmamalıdır. Köylüler ekmeklerini sert buğdaydan yaparlar. Sert buğday unu kolay kolay suyunu salıvermez, kurumaz, ekme de taze kalır. Bundan başka, köylüler ekmeklerini açıkta bırakmazlar, kat kat sararlar, sarmalarlar. Böylelikle on günlük, on beş günlük ekmekleri bile tazedir, yumuşaktır.

Büyük şehirlerimizin değme has fırıncıları köy ekmeğinin eşini çıkaramazlar. İşte, yirmi beş yıldır yüzünü görmediğim bu ekmeğe kavuşacağım diye seviniyordum. Nihayet A. köyüne ulaştık.

Yemeğin hazırlanmasını uzun uzun bekledikten sonra bitkin bir halde bir masanın başına geçtik, sahanda yumurta yapmışlar. Sahan kalaylı, pırıl pırıl, tereyağı mis gibi, yumurtalar taze ve iri... Fakat gelgelelim, ekme yok... Bir bazlama yapmışlar... Yarısı hamur, yarısı çamur, Yenir, yutulur gibi değil. Ne yazık, katıksız yumurta yiyemem... Aç oturdum, aç kalktım.

Meğer bu köylüler ekme yapmasını bilmiyorlarmış! Böyle bazlama yapıyorlarmış! Çok acındım. Unları güzel, fırınları iyi, yalnız hamur mayalandırıp ekme yapmasını bilmiyorlar ve böyle kötü bir hamurla kursaklarını şişiriyorlar.

Vilâyetlerimiz birer gezgin fırıncı tutsa, bu fırıncılar köy köy dolaşsalar, ekmeğin nasıl yapıldığını köylülere göstetseler, öğretseler. Anlatsalar ki aynı harçla ve aynı emekle ham ahlât gibi insanın

boğazına tıkanan bazlama yerine, çok güzel ekme yapılır, yapılabilir ve yapılmalıdır. Bunun sonunda da köyde köylüler arasında “Kooperatif fırını” meydana gelmiş olur. Kooperatif fırını: Kazancı ekmeği yiyen köylüye yediği ekme nispetinde geri verilen (ortaklı köy fırınlarıdır.)

Bu köylülerimizin canına yazık değil mi? Böyle gezgin fırıncılar, birkaç yıla kalmaz, bütün Türk köylülerine ağır tadile ekme yapmasını öğretebilirler sanıyorum.

Eski devirlerde, hükümet köylülerimizden yalnız almasını bilirdi; para alırdı, mal alırdı, can alırdı. Hükümetin alamadığını da eşkıya alırdı. Köylüden ezici ve bezdirici âşar yükünü kaldıran Cumurluk, alınanın karşılığını vermek yollarını da aradı ve buldu. Köylüye yol verdi, okul verdi, öğretmen verdi, sağlığını korudu, bataklığın' kuruttu, kinin verdi, ilâç verdi, pulluk verdi, kredi buldu. Elbet, ekmeğini yapmasını da öğretecektir.

Kooperatif Postası

Karınca,

Birinci Kanun 1935, Sayı: 19, S. 26-27.

YURDDA HALKEVİ ÇALIŞMALARI

Adana Halkevi:

Milli Arttırma ve Yerli Malı haftası münasebetiyle kış salonlarında bir sergi açmış tır. Sergi, Adana'nın yerli işleri ve sanat eserleriyle doludur. Salonların duvarları dikiş, nakış, resim gibi güzel eserlerle süslenmiştir. Bilhassa ilk okul talebelerinin yaptıkları işleme ile çalışan makineler büyük takdirle karşılanmıştır. Sergide Adana'nın toprak ürünleri de teşhir edilmiştir. Sergi Yerli Malı haftası müddetince açık kalmıştır.

Mersin Halkevi:

Adana'nın komşusu olan Mersin Halkevinde de Yerli Mallar haftası müddetince güzel bir sergi açılmıştır. Burada da bir çok yerli ürünleri, el emeği ile yapılan sanat işleri yer almıştır. Bilhassa liman sosyetesinin motor modelleri en güç bir işin bizde de başarılı olduğuna canlı bir örnek olmuştur. Sergi, dekorasyon itibariyle de Türkün milli zevkinin üstünlüğünü bir kere daha ispat etmektedir.

Mersin Halkevi köycülük komitesi Mersinin kurtuluş bayramı hatıralarını bir arada toplayan bir “Milli Savaş” sergisi de hazırlamıştır.

Balıkesir Halkevi:

Temsil şubesinin faaliyetini artırmak ve genişletmek maksadıyla Balıkesir ilkokul öğretmenleri Halkevi temsililerine iştirak etmeğe karar vermişler ve derhal ilk temsili vermek için harekete geçmişlerdir.

Bursa Halkevi:

Açtığı Almanca, Fransızca, İngilizce kursları çok büyük bir ilgi ile karşılanmıştır. Derslere devam edenlerin sayısı umulandan çok fazladır. Kültür bakımından değeri çok yüksek olan bu yabancı dil kurslarında ders alan kadın, erkek genç yurttaşların arasında aksaçlı ihtiyarların da bulunması öğrenme isteğinin ruhlar üzerinde yaptığı tesiri göstermesi bakımından çok manalıdır.

Nazilli Halkevi:

Ege pamuk üretmenlerinin bilgisini artırmak üzere Nazilli pamuk istasyonu direktörü B. Celâl

İriyüz'ün yazmış olduğu "pamukları niçin ve nasıl iyileştireceğiz" adında ve çok resimli, faydalı bir eserini çıkarmıştır.

Eskişehir Halkevi:

Köycülük şubesi köyleri gezme programını tatbiki düzgün olarak devam etmektedir. Her hafta bir kaç köye yapılan bu tetkik gezintilerinde elde edilen neticeler çok iyidir. Köy gezintilerine iştirak eden doktorlar hastaları muayene etmekte, sağlık öğütleri vermekte, baytarlar köylünün hayvanlarına bakmakta, ayrıca köylüye ürününü arttırabilecek ziraat bilgisi de verilmektedir.

Eskişehir Halkevi cumartesi ak Şamları aile toplantıları tertip etmeğe başlamıştır. Toplantıda gecenin iyi geçmesi için dans edilmekte, salon oyunları oynanmaktadır.

Kooperatif Postası

Karınca,

Haziran 1936, Sayı: 20-25, S. 33-36.

*Yazan : Alâettin Cemil TOPÇUBAŞI
Türk Kooperatifçilik Cemiyeti Genel
Sekreteri*

Ucuz evin Avrupa kanunlarındaki tarifi ve hükümleri

Türkiye'de ev bark meselesi... Türkiye'de yapılan bütün inkılâp ve ıslahatın varmak istediği yaşama şeklinin son merhalesidir. Bütün medeniyetler, evleriyle, barklarıyla ölçülüyor! Toprak altından çıkardığımız ve o zamanki medeniyeti bize gösteren eserler hep ev ve halka ait eserlerdir.

Biz Türkler, bu asra yakışan bir medeniyet hayatı yaşamağa, yalnız rahat yaşamak için değil, yurdumuzun müdafaası için de mecburuz. Hem bu asra uygun, hem de asır ilerledikçe onun arkasında değil, önünde giden bir hayat sahibi olmaksızın geniş hudutlarımızı bu kadar az bir nüfus ile müdafaada güçlük çekmek vardır.

Bugünkü şartlara göre, sağlık ve ucuzluk faydaları olmaksızın yaşayan milletlerde ne müdafaa ve mukavemet kuvveti, ne de memleketini imar edecek tasarruf kuvveti kalır.

Demek ki; sıhhi ve ucuz ev meselesi (1) Karınca Dergisi bir yıl önce Yapı Kooperatiflerine dair diğer memleketlerden bahseden bir kitap neşretmiştir. Bu kitabı "dergi"den 50 kuruş mukabilinde alabilirsiniz. Bu kitabımız ise Ulus'ta çıkan anketlerle beraber "Ucuz Ev"ler hakkında bazı mütalaaları ihtiva etmektedir.

Fertlerin rahatlığı meselesi olduğu kadar da bütün bir millet meselesidir. Aynı zamanda, bugün dünyanın içinde çalkandığı sosyal dertlerin de nihayet bir hal şekli bulunması meselesidir. Memleketimiz ise ev bark bakımından en geri kalmış bir memlekettir. Asırlarca süren cehalet, dünya işlerinin ahret işleriyle karıştırılması, dünyanın bu en güzel memleketini, dünyanın en geri, en harap memleketi haline getirmiştir.

Nasıl yapıp ta bu kadar asırlarca yapılmamış evleri yapacağız? On beş yıl içinde Türk milletinin asırlara sığmayan sosyal inkılâpları nasıl yaptığını düşünelim. Türk milletinin başında kendine yol gösteren ve kendinin sevdiği ve sevdikleri buldukça yapamayacağı bir şey yoktur. Tarih böyle söylüyor.

* *

Bu kuvvetli ümidimizi düşüncelerimizin ilk safına aldıktan sonra, çabuk ve vakit kaybetmeksizin

ilerlemek için mutlaka Avrupa'da yapılmış tecrübeleri incelemek zaruretindeyiz. Ancak, bu tecrübelerle vakıf olarak iyi, çabuk ve kendimize (2) Bu yazı Karınca'nın Yapı Kooperatifleri için Martta bastırıldığı kitaptan alınmıştır. İsteyen okurlarımız 25 kuruşluk pulu Cemiyete göndermelidir. uygun bir şekil bulmak kabil olur fikrindeyiz.

Karınca Dergisinin geçen yıl çıkardığı Yapı Kooperatifleri kitabında başka memleketlerdeki yapı kooperatifleri hakkında istatistik bilgileri ve umumi malumat olduğundan burada onları tekrar etmiyoruz.

Bu seferki kitabımızı; Ulus gazetesinde Ankara Bahçeli Evler Kooperatifi münasebetiyle çıkan anketi toplayarak onların içindeki faydalı bilgileri okuyucularımıza arz etmek, ev bark sahibi olmak ateşle yanan yurttaşlarımızın acıklı halini göstermek ve aynı zamanda da evlerin ucuz çıkmasındaki büyük ehemmiyeti belirtmek maksadıyla çıkartıyoruz.

* *

İlkönce, Avrupa ve Amerika memleketlerinde "ev" meselesinde devletin ve belediyelerin ve umumi müesseselerin yardımı ancak "ucuz ev" başlığı altında mütalaa edilmektedir.

Bu nam altında ciltler dolusu kanunlar neşredilmiş ve milyarlar sarf olunmuştur. Yapı Kooperatifleri de bu "ucuz evler" başlığı altındaki fasıllardan biri ve en önemlisidir.

* *

O memleketlerdeki bir çok kimseler ev bark sahibidirler. Oralarda asırlarca dünya servetine itina gösterilmiş, biriken servetler taşmış, milyonlarca adam en mükemmel ev bark sahibi olmuştur. Fakat işçiler ve milletin fakir kalan kısmı şimdi ev bark sahibi olmak istiyor! Avrupa ve Amerika bu kısım halk için "ucuz ev" yapılması peşinde koşmakta ve bunu sosyal bir mesele de addederek halk için milyarlar sarf etmektedir.

* *Hâlbuki memleketimizde böyle servet sahibi olmuş kimselerin adedi ağza alınmağa değmeyecek kadar azdır. Biz, bugünkü vaziyete göre, başka memleketlerde ev bark sahibi olmağa çalışan işçi ve fakir halk durumundayız. Bu durumda olanlarımız için, yani bir ev sahibi olmak zaruret ve ateşle yananların içinde büyük devlet memurundan büyük banka memuruna kadar hepsi vardır! Bizde, büyük Devlet memuru ile büyük banka memurları böyle olursa artık küçük memur ve işçinin ne halde olduğunu düşünmeğe insan cesaret edemez (*).

* *

Şu halde, bizde ev meselesi, herkes için Avrupa ve Amerikalıların "ucuz ev" dedikleri ve birçok kanun ve talimatlarla tedvin ettikleri büyük sosyal meselenin aynidir.

Türkiye'de bu ev meselesi en önce ve en hâd şeklinde Hükümet merkezi olan Ankara'da hissedilmiştir. Ve hâlâ da bütün önemiyle his olunmaktadır.

Ankara'daki bahçeli evler yapı kooperatifi bu ateşin ihtiyacın sevki ile doğmuştur. Ulus gazetesi anketini bu yaranın üzerinde yapmıştır.

Ankara memurlarının, bilhassa ayda 15 lira tazminat alan ve adedi 4,000'i geçen memurların ev sahibi olması meselesi ayrı bir meseledir. Ankara memurlarına mesken tazminatı namıyla verilen paranın yekûnu bir milyon liraya varır. Memurlar da buna bir milyondan fazla ilave ederek pahalı evlerde otururlar.

Ben, 1931'de İstanbul Mebusu iken bu tazminat karşılık gösterilerek memurlara ev inşa ettirilmesi için salâhiyetkar makamlara tahriren müracaat etmiştim. O zamandan beri bir şekle bağlanamayan bu meselenin bu yıl içinde halledilmesini temenni ederim. Zira vakti gelip geçmektedir. Hele, Vekalet binaları Yenişehir taşındıktan sonra bu ev meselesi bir zaruret haline gelmiştir.

Bahusus, Hükümetin cebinden para da çıkmayacaktır. Bütçedeki tazminat parasıyla on senelik taksite bağlanarak evleri yaptırmak güç olmayacaktır. Memurlar da bu suretle ev sahibi olacak ve Ankara dünyanın en güzel bir şehri haline gelecektir. Ulus gazetesi anketini bu yaranın üzerinde yapmıştır.

Karınca Dergisi de bu anketleri toplayarak neşrederken ev meselesinin bütün memleketi alâkadar eden bir mesele olarak halinde hem Ankara memurlarınının, hem diğer harap şehirlerimizin tatmin olunacağını düşünüyor.

* *

Avrupa kanunları, ucuz evi: Ev sahibi olmayan, maaşlı ve ücretli olarak veya küçük kazancı ile yaşayan kimselere kendisi oturmak için yapılmış ve kanunun tayin ettiği sıhhi ve mali şartları haiz ev diye tarif ediyor. Şu halde, böyle bir eve sahip olmak için:

- 1- Servet sahibi olmamak, maaşlı, ücretli veya işçi gibi küçük kazanç sahibi olmak,
- 2- Kendisi oturmak,
- 3- Belediyelerin tayin ettiği alelâde sıhhi şartlardan daha hususi şartlara tâbi tutulmak,
- 4- Ucuza mal edilmiş olmak lazım gelmektedir.

Bunlardan sonuncusu için Fransa'daki kanunlar: Ucuz evin getireceği senelik kiranın maliyet fiyatının % 4'üne mukabil olmasını şart koymuştur.

Bu kaide apartman şeklinde olanlar içindir. Tek ailelik evlerde bu kira nispetine beşte bir ilave edilir. Bunlardan başka, "ucuz ev"lerin asgari genişliği de tayin edilmiştir. Kanundaki yardımdan istifade için: Her bir odası asgari 9 metre murabbaı olacak üç odalı veya daha fazla odalı evlerin mesahası 45 metre murabbaından az olmayacaktır. Aynı şartlarla iki odalı ev 35 metre murabbaından ve bir odalısı 25 metre murabbaından aşağı olmayacaktır.

Bu şartları haiz üç odalı evin senelik, kirasını kanun 1.965 frank olarak tespit etmiştir. Böyle bir evin maliyet fiyatı ise, 49.125 frank hesap edilmiştir ki, bizim paramızla kirası: Aylık olarak 14 liraya ve maliyeti 4.000 liraya geliyor!

Bu maliyette su boruları ve lağım teşkilatı dâhil değildir. Vilayetlerde bu kira 1.965 yerine 1.310 franktır. Yani aylık, kirası 10 liraya yakın bir paradır.

* *

"Orta kiralı" evler "ucuz ev"ler sırasında devlet veya belediyelerden ve umumi müesseselerden krediye mazhar olmak için "ucuz ev" kirası 3,6 ile darbedilir. Maliyet fiyatını da bulmak için 1.75 ile darbedilir.

* *

"Ucuz Ev"in ne demek olduğuna kısaca bir göz attıktan sonra, şimdi de süratle yardım teşkilatına bakalım:

1- Vilâyetlerde "Ucuz Ev Himaye Komiteleri" teşkil edilmiş ve hükümet merkezinde de "Ucuz Ev Yüksek Meclisi" kurulmuştur. Bunlar, kredi verilmesi için icabında mütalaa verecek ve buldukları mahallerin ihtiyaçlarını bildirecek teşkilâttir.

2- "Ucuz ev yaptıracak örgütler"

Bunlar da:

A- Umumi Ofisler ki, Vilayet Umumi Meclislerinin talebiyle vilayetlerde kurulursa "Umumi Ofis" namı altında ve Belediye Meclislerinin talebiyle Komünlerde kurulursa "Belediye Ofisleri" namı altında işlerler. Ve milyarlar dağıtırlar, inşaat yaparlar. Bunlardan Fransa'da 300'den fazla vardır.

B- Yapı kooperatif sosyeleri bütün dünyada 10.000 kadardır.

C- Emlak kredisi sosyeleri.

D- Bu gibi inşaat yapmak sıfatıyla teşekkül etmiş sosyeler.

E- Vilâyetler ve Komünler.

3- Finansal yardımda bulunacak teşekküller.

A- Devlet.

B- Vilayet veya Komünler (Belediyeler).

C- Tasarruf sandıkları.

D- Fransa'daki "Mevduat ve Emniyet Ana Sandığı".

E- Hayır müesseseleri.

Bu teşekküllerden (2) numaradakiler hem inşaat yapabilirler, hem de kendileri kredi alıp dağıtabilirler.

Bunlardan başka, kanunlara, işçilerin ve ücretlilerin taksit ile ev sahibi olabilmeleri için sigortalılaşmasında bazı kolaylıklar konulmuş olduğu gibi aile babasının ölümü halinde evlerin aile elinde kalması için kolaylıklar, hisseli mallarda intikalin umumi hükümler haricinde kolayca yapılması için husus hükümler ve nihayet vergi muafiyetleri vardır.

* *

Bu kısa ve çabuk bakışta, Avrupa ve Amerika'da "Ucuz Ev" yapılması için ne milyarlar sarf olunduğunu ve ciltleri kütüphaneler dolduracak kanunların kendileri değil isimlerini bile yazmağa yerimiz yoktur.

* *

Artık, dünyanın bu çalışma vaziyeti karşısında Türkiye'nin yeni ve canlı Hükümet merkezi Ankara'da küçük bir kooperatif mahallesini, yardım emreden Türk kanunlarının yoksuzluğuna rağmen, ortaya çıkarmağa çalışanların kanunlar kadar kuvvetli olan büyüklerimizin görüşlerinden cesaret almaları lazım olduğuna kanaat getirmelidir.

* *

Büyüklerimizin verdiği bu cesareti başta Atatürk olmak üzere yukarıdaki açış söylevinde ve Başbakan İsmet İnönü de Türk Kooperatifçilik Cemiyetine yazdığı mektupta ve daha önce de bizzat Bahçeli Evler Kooperatifi'ne karşı göstermiştir. Şimdi, yardım kanunlarını ve Emlâk Bankasının analığını bekliyoruz.

Kooperatif Postası

Karınca,

Eylül 1936, Sayı: 27, S. 37-42.

Tosya: 2 ağustos 1936

Bir kooperatifçi sıfatıyla çiftçiler arasında dolaşır, onların işleriyle uğraşırken Karınca'yı ve Karınca okuyucularını hatırlamamak, onlara yurdun kendilerinden uzak köşelerinde yaşayan, kendileri gibi toprakla uğraşan kardeşlerini tanıtmaya çalışmamak olamazdı.

Hem bu düşünce ve hem de Kooperatifçilik cemiyetinin sayın idarecilerinden aldığım cesaret beni, gezdiğim yerlerde gördüklerimi - fırsat buldukça - Karınca sahifelerinde, o yerlerden uzaklarda bulunan yurttaşlarıma anlatmaya yöneltti.

* *

Bu mektubumda, önemli toprak ürünlerimizden birini teşkil eden çeltiğin en çok yetiştiği Tosya'da 1930 yılından beri çalışmakta olan 110 No'lu Çevlik Tarım Kredi Kooperatifi ortaklarıyla beraber geçirdiğini günlerde gördüklerimi ve bu kıdemli kooperatifçilerin bana söylediklerini anlatacağım.

Çevlik köyü kaza merkezine üç dört saat mesafededir. Kaza merkezi ile köy arasında mükemmel bir şose vardır. Çevlik, 157 evli ve 488 nüfusludur. Bir de üç sınıflı bir ilk mektebi vardır. Köy, Çankırı - Kastamonu şosesinin Ilgaz hizalarında, Tosya şosesiyle birleştiği noktadan başlayarak yeni teşekkül eden Kargı kazasına kadar uzanan Devrez vadisini güney tarafından çerçeveleyen dağların etegindedir. Göğsünü, kuzey rüzgârlarına açmış, önünde geniş ve yemyeşil, bereketli

bir ova... Bu ova bir ucundan ta öbür ucuna kadar, bir karışı bile israf edilmeden çeltik ziraatına hasredilmiştir. Ovayı ve bütün çeltik tarlalarını batıdan kuzeye - doğuya - doğru uzanan Devrez çayı sulamaktadır.

Devrez'in, ovada çok cazip kıvrılışları var. Çok hızlı akıyor. Binlerce ailenin geçimini temin etmekten doğan neşe'sini anlamak o kadar kolay ki... Koca Devrez hiç susmuyor, gece, gündüz hafif ve tatlı bir köy şarkısı söyler gibi mırıldanıyor.

Tosya köylüsünün yüzünü güldüren Devrez biraz da vefasız galiba. İki, üç yılda bir çekiliyor, kendisinden hayat bekleyen çeltik tarlalarını, bu tarlalarda k ızgın güneşin altında haftalarca alınteri döken Türk çiftçisini yalnız bırakıyor. Bu yalnız bir akış, hakikaten vefasızlıktan mıdır? Yoksa asırlardan beri durmadan akan Devrez, amansız tabiatın karşısında bazen mağlup olduğu için mi kendisine bel bağlayanları arasına unuttur gibi oluyor.

* *

İşte Çevlik, geçimini bu çayın suladığı tarlalarda yeti şen çeltikten kazanan köylerden biridir. Çevlik köylüleri oldukça uyanık insanlardır. Ekserisi yurdun birçok köşelerinde dolaşmışlardır. Herkes yaşına göre, ta 93 harbinden başlayarak sırasıyla Trablus, Balkan harplerinde, Büyük Cihan harbinde ve en son Ulusal savaşımızda düşmanla çarpışmış olan kahramanlardır.

Şimdi, hepsinin yüzünde, yurdun en zorlu ve en kara günlerinde vatanlarına ellerinden geldiği kadar hizmet etmiş olmanın verdiği neşe okunuyor. Bununla beraber biliyorlar ki, bu neşe kendilerine münhasır değildir, bunda milyonlarca Türk çocuğunun hakkı vardır.

Çevliklilerle konuşurken insanı en çok sevindiren, yurt işlerine ve büyük devrimimize karşı gösterdikleri alâka, yurt büyükleri için besledikleri sevgi ve saygının büyüklüğü ve bütün bunlardaki samimiyettir. Bu bir avuç Türk çocuğunun her sözünde ve her hareketinde sezilen şuur ve idrak, insana istikbal için büyük ümitler veriyor.

Köyü ve köylüyü anlamak ve ona lâıyk olduğu kardeş sevgisini gösterebilmek için köye gelmek lâzım. Gerek Çevlik'te ve gerek diğer köylerde bizzat gördüklerim ve kasabada köylü ile düşüp kalkanlardan dinlediklerim Türk köylüsünün, cumhuriyet rejimi tarafından kendi kalkınması için sarf edilen emeklerin kıymetini anladığını ve bu emeklerin çok yakında mutlaka yeşerip meyve vereceğinden umutlu olduğunu gösteriyor.

Yalnız Çevlikliler değil, kendilerini tanıdığım bütün köylüler Büyük Şeflerimizin yurt içinde ve yurt dışında Türk vatanının emniyeti, refahı ve saadeti için didinerek çalışmalarını büyük bir alâka ile takip ediyorlar. Mesela: Son haftalar içinde yanıma her geldikleri zaman ilk sordukları "Boğazlar işi ne oldu, daha bitmedi mi?" sorgusudur.

Merak ettim, bir gün bunlardan birisine sordum:

" - Peki, arkadaş, Boğazlar işini niçin soruyorsun? "

Aldığım cevap bu davamızın da yurdun her köşesinde ve her vatandaş tarafından bütün inceliği ve bütün önemiyle kavrandığını anlatmağa kâfi geldi:

- Nasıl sormam bayım, dedi. Ben, orada günlerce, haftalarca düşmanla boğuştum. Yurduma yapacağım hizmetler bitmemiş ki ölmedim. Sen, gece kapını ardına kadar açar da öyle mi yatağına girersin? Hem açsam ne olur ki, diyeceksin. Hakkın var. Çünkü Atatürk yurdundasın. Ama unutma bayım, her yer Türkiye değildir. Şunun şurasında kaç günlük ömrümüz kaldı. Daha düne kadar çeşit, çeşit düşmanla boğuşarak bugünlere eriştik.

Bir daha kara günler görmek istemiyoruz. Onun için işte kapılarımızı kapatıyoruz. Dost olan buyursun. Her Türk köylüsünün evinde misafire ikram edecek bir şeyler bulunur. Düşman olan sakın gelmeğe savaşmasın. Ona da münasip ve Türkün şanına layık bir şeyler ikram ederiz elbet... Bu, bir köylü değildi. Adeta, davayı cihan karşısında müdafaa eden bir diplomattı. Sordum:

- Sen hangi mektepte okudun?

- Mektep mi dedin, oğul? Bizim zamanımızda mektep var mıydı ki? Senin o zaman "hükümet

hükümet” dediğin şey bir kaç maskaranın ceplerini doldurmak için girip çıktığı bir yerdi. Bizi kim düşünüyordu? Kim okutacaktı sanki? Bizi okutsalardı sankim altlarından iskemlelerini mi alacaktık? Biz, böyle tarlalarda gördüğün çeltikler gibi, güneşin altında yana yana bu boya, bu yaşa geldik. Nah şu gördüğün göbeller (çocuklar) rahat edecekler.

Bu özlü Türk çocuğu ile uzun uzun konuştum. Konuştuklarımızın hepsini anlatsam, Karınca okuyucularımın zevkle okuyacaklarını bilirim. Fakat ne yapayım ki, bütün sahifeler bana ayrılmış değil...

Yalnız şu kadar söyleyeyim ki, Türk köylüsünün kendisini dinleyende bıraktığı izler, köyü ve köylüyü seven, köyün kalkınması için uğraşan her Türkü sevindirecek kadar kuvvetli, bu yolda sarf edilen gayretlerin tam yerinde olduğunu ispat edecek kadar canlıdır.

* *

Ulu Önderin, Tekir çiftliğinde o civardaki köylülerle birlikte bir Tarım Kredi Kooperatifi kurmak için tıpkı kendileri gibi bir istida ile Ziraat Bankasına başvurduğunu öğrendikleri gün duydukları sevinç karşısında göz yaşarmamasına imkân yoktu.

Yoluna kurban olduğumuz büyük adam. Dernek bu yolda da bizimle berabersin. Eh, artık bizim sırtımız yere gelmez. Biz şimdiye kadar kooperatifin kıymetini anlamamıştık. Bunu da bize Atamız öğretti” diyorlar. Bu sözleri söyleyen bir kişi değil, hepsi... Fakat bunların içinde bir tanesi var ki, kendisi özlü bir kooperatifçidir.

Köyünde kooperatif kurmağa çalıştığı ve muvaffak olduğu için, kooperatiflerin gelişmesinden şahsi menfaatleri sarsılan bazı kimselerin hücumuna uğramış ve uğramaktadır. Kooperatifçilerin bu dertlerinden başka bir mektubumda bahsedeceğim için bu bahsi şimdilik kısa kesiyorum.

* *

Çevlikte ve umumiyetle Devrez boyunca uzanan ovada bütün çiftçilerin çeltik ziraatı ile uğraştıklarını yukarıda işaret etmiştim. Aşağı ve yukarı ova diye iki kısma ayrılan bu sahada yılda ne kadar çeltik istihsal edildiğini gösteren rakamlar tedarikine vakit bulamadım. Yalnız, buradaki çeltik ziraatının ehemmiyetini anlatmak için Tosya pirincinin bütün yurt içinde şöhret kazanmış olduğunu hatırlatmayı kâfi görüyorum. Yurdun her köşesinde, pazarlarda daima boy gösteren, sofralarımızda şevkle yediğimiz bu gıda maddesinin yetiştirilmesi için ne kadar çok çalışmak lazım geldiğini anlatabilsem, Türk köylüsünün hayatını kazanmak, devlete karşı borçlu olduğu vazifeleri ve mükellefiyetleri yerine getirmek için sarf ettiği gayretin ölçülmesine yardım edebilir miyim bilmem?

Suya bir türlü doymak bilmeyen bu ürünün su ihtiyacı kadar nazı da var. Bir çocuğa bakar gibi bakmak, otlarını muntazaman ay ıklamak, suyunu vaktinde verip vaktinde kesmek lazım. Biçileceği güne kadar başında durmadan çalışmak, didinmek istiyor. Hele ot zamanı... Günlerce kadın, erkek, büyük, küçük bütün aile efradı kızgın güneş altında dizlerine kadar su içinde ot temizlemekle uğraşıyorlar.

Mübalağa ettiğimi bilmekle beraber, çeltik ekicilerinin ne kadar uğraştıklarını anlata bilmek için, bir aile efradının çeltik tarlasında döktüğü alın terinin bile bu mahsulün yetişmesine yardım edebileceğini söylemekten kendimi alamıyorum.

Ay ışığı alan gecelerde köyde, bir tek kimseyi bulamazsınız. Herkes, bütün gün yakıcı ve bunaltıcı güneş altında çalışmaktan doğan yorgunluğunu gidermeden yemeğini yemiş, tarlasına koşmuştur. Kim bilir gecenin hangi saatine kadar didinecek ve nihayet yorgun, argın bir köşeye büzülüp bir müddet uyuduktan sonra tekrar, güneş doğmadan tarlasına gidecek, ya suyunu verecek yahut kesecek veya kalan otları ayıklayacaktır. Tıpkı bir hastanın, nekahet devresinde muhtaç olduğu ihtimama ihtiyaç gösteren çeltik ziraatı, Tosya’da daha verimli olmak için iki büyük ve önemli ihtiyaç karşısındadır. Bunlardan biri su meselesinin tanzimi, diğeri de satış işinin teşkilâtlandırılması ve idrak edilen mahsulün değeriyle satılabilmesini sağlamaktır.

Tosya çeltikçileri, kuraklık senelerinde kendi evlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar mahsul

alamamış olmalarına rağmen birinci mesele üzerinde fazla durmamaktadırlar. Zira arasıra bu yüzden çektikleri sıkıntıları bu yıl gibi fazlaca yağışlı olan yıllarda telâfi edebiliyorlar. Ancak, Devrez boyunca uzanan ve bu çayın Tosya çekik sahasına girmeden evvel suladığı arazide çeltik ziraatının seneden seneye fazlaşması pek yakında Tosya çeltikçilerini çok önemli bir mesele karşısında bırakacaktır.

Çeltikçileri en çok üzen ve düşündüren ve hatta nevmi eden, mahsulünü hayvanına yükleyip pazara geldiği zaman alıcı ile baş başa kalmak, onun keyfine tabi olmak ve ekseriya satışta aldanmaktır.

Çevlik, Çakal, Çaybaşı, Ciye, Çifter, Aşağıkayı köylerinde ve buralarda müteşekkil Tarım Kooperatiflerine dâhil diğer köylerde hep bu dertten bahsediliyor. Bu köylerde bulunan bazı ortaklar gazetelerde okumuş olacaklar ki, bana gelerek satış kooperatifleri hakkında malumat vermeme istediler. İktisat Vekâletinin muvafık göreceği yerlerde kurulacak bu teşekküllerin mahiyetleri, maksatları ve köylüye temin edecekleri menfaatler hakkında bildiğim ve anladığım kadar izahat vermeye çalıştım. “İşte, dediler. Bizim de istediğimiz budur. Nasıl yapsak ta burada bir satış kooperatifi kurabilirsek?”.

Kendilerine, bu mesut günün pek yakın olduğunu, alâkadar yüksek makamların Tosya’da Satış Kooperatifi kurulmasına lüzum gördükleri zaman vakit geçirmeden tedbir alacaklarını anlattım. Beni bu bahse sevk edenlerin, satış kooperatiflerinin mahiyetlerini ve faydalarını anladıklarını gördüm. Fakat son sözlerim kendilerini tatmin etmedi, diyebilirim. İstiyorlar ki, bir an evvel bir Satış Kooperatifi kurulsun ve en büyük dertleri de bu suretle halledilsin.

Filhakika, burada bir satış kooperatifi kurmağa pek fazla ihtiyaç vardır. Diyorlar ki: “Mahsulümüzü kaldırdığımız zaman bir taraftan vergi borçlarımızı ödememiz icap ediyor. Bir yandan da kooperatife olan borçlarımızın günü geliyor.

Çeltikleri kaldırıp pazara götürsek, fiyat yüksek değil. Beklesek de olmuyor. Netice, borçlarımızı ödeyebilmek için mahsulümüzü değerinden aşağı satmağa mecbur oluyoruz. Uç ay bekleyemediğimiz için batmanını - tahminen 8 kilo - 160 kuruşa satacağımız malı yüz yirmiye, yüz ona, hatta yüze veriyoruz. Haftalarca güneşin altında biz çal işiyoruz, biz yoruluyoruz. Sabahtan akşama kadar dükkânında oturup bizim bu sıkışık zamanımızı bekleyen beş on kişi kazanıyor.

Ne olur bayım? Sen olsun bizim için yaz da, belki o dediğin büyükler okurlar da bir an evvel bizi bu dertten kurtarırlar”. Eski bir atalar sözü vardır: Elçiye zeval yok derler. Alâkadar mesul makamların her ihtiyacı muhakkak görüp zamanında en iyi tedbirleri alacaklarını kendilerine anlatmış olmakla beraber, işlerini bütün varlığımla benimsediğim bu yurttaşların benden bekledikleri bu kadar ufak bir hizmetten kaçınmayı doğru bulmadım. Bir dinlenme günü, Çevliklilerle konuşurken söz, Karınca’ya intikal etti.

Kendilerine her ay muntazaman geldiğini, içinde ekseriya birçok kooperatiflerden yazılmış mektuplar ve yazılar gördüklerini, kendileri de hem köylerini tanıtmak ve hem de Karınca yoluyla diğer köylülerle tanışabilmek için öz malları gibi baktıkları bu dergiye yazı göndermek istedikleri halde bir türlü işten baş kaldırıp da bu işi yapamadıklarını yana yakıla anlattılar.

Demek oluyor ki, Çevlikliler ve umumiyetle Türk köylüsü, ömründe şehirlerden bir adım dışarı atmamış olan bazı kimselerin sandıkları gibi kabuğunun içine çekilmiş, yalnız tarlasında uğraşan ve ancak kendisini düşünen insanlar değildir. Çevliklilerin bahsettiğim bu samimi arzuları Türk yurttaşları arasındaki bağlılığı ve kardeş sevgisini tebarüz ettirmesi itibariyle dikkate şayandır.

İnsan bütün bunları işittikçe davanın ne kadar sağlam olduğunu daha iyi anlıyor ve daha çok müsterih oluyor. Zavallı Türk köylüsü; asırlardan beri haksız yere hırpalanmış ve ihmal edilmişsin. Meğer sende ne büyük cevher varmış ki, bu cevheri anlamak ve meydana çıkartmak Cumhuriyet çocuklarına nasip olmuş.

Asırlarca güneşin altında, toprakla uğraşacak yıprattığın ömrünün sonu yoktur artık. Artık kurtuldum, yeniden hayata kavuştum diye sevinebilirsin. Atatürk’ün çocuğu, yurdun temeliyim

diye övünmek senin hakkındır. Çünkü Atatürk yurdunda sana, “Yurdun Efendisi” diyorlar. Artık zavallı da değilsin. Bahtiyar oldun, daha da olacaksın. Sana her şey verilecek. Su, yol, mektep, doktor; hatta elektrik bile... Yalnız biraz daha bekleyeceksin. Bu sözüm seni korkutmasın. Sanma ki birkaç asır daha bekleyeceksin. Cumhuriyet sana, şerefli bir insan olarak yaşamak kudretini nasıl beş on senenin içinde verebildiyse yine beş on sene içinde seni, dünyanın en müreffeh insanları seviyesine yükseltecektir.

Bunu sana Büyük Şefimiz ATATÜRK onuncu yılda vaat etti.

Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için...

S K.

Kooperatif Postası
Karıncı,

İkinci Teşrin 1936, Sayı: 29-30, S. 39-43.

ANKARA BAHÇELİ EVLER YAPI KOOPERATİFİ NASIL DOĞDU?

Yazan: **Nusret Uzgören**

Memleketimizde ilk defa yapı kooperatiflerinin doğmasına ve kurulmasına sebep ve ön adım olan Ankara Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi hakkında İstanbul gazetelerinden birinde neşrolunan bir tenkit münasebetiyle önceki sayımızda bir izah neşretmiştik.

Bu sayımızda, bu kooperatifin idare heyeti azasından Bay Nusret Uzgören'in kooperatifin doğuşu ve idaresi hakkında bizzat kendi kaleminden çıkmış izah' koyuyoruz: 1934 senesinin ilk günlerinde Profesör Bay Yusuf Kemal'in başkanlığında toplanan Türk Kooperatifçilik Cemiyeti idare heyeti toplantısında, neşriyat faaliyetinin programını çizmek konuşulurken yapı kooperatiflerine ait tetkikat bana havale edilmiş olmasından doğan bugünkü Ankara Bahçeli Evler Yapı kooperatifinin tarihçesini kısaca anlatalım: Ankara'da hayat pahalıdır. Çünkü herkes, gelirinin büyük bir parçasını ev kirasına harcar. Bunu hepimiz biliriz ve her zaman söyler dururuz. Fakat kuru sözlerle iş bitmeyeceği için, tazallüm ile vakit geçirmesini sevmeyen yüzlerce kimse, dair yapı kooperatifi kurarak, mesken yoksulluğundan kurtulmak yolunu tuttu.

1934 Mayıs'ında, Halkevinde bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda söylenen sözlerden birkaçını hatırlayalım: Ankara'mızda evlerin az olması, kiralara yüksekliliği, dağınık bir surette öteye beriye serpilmiş kiralık evlerimizin sokaklarının malum olan hali karşısında kollarımızı bağlayıp bekleyecek olursak, münferit inşaatla Ankara'nın dolması ve bütün yolların yapılması için lazım olan asgari on senelik bir müddet daha beyhude sıkıntı çekmiş oluruz. Bu noktayı iyice tespit ettikten sonra, kuracağımız yapı kooperatifinin esaslı bir sebepten doğmakta olduğu anlaşılır ki, bu da işin pek ciddi yani ihtiyaçtan doğma olduğunu, ihtiyaç dolayısıyla yapılan her hareket gibi muvaffakiyetle neticelenmesi için lazım olan en büyük şartın mevcut bulunduğunu ispat eder. Su halde bir yapı kooperatifi teşebbüsü bir hayal değil, gayet tabii bir harekettir. Farzı muhal olarak kooperatifi kuramayacak olursak, bundan iki şey, yalnız iki netice çıkarmak zaruretinde kalacağız:

1 - Ya Ankara'da mesken buhranı yoktur!

2 - Yahut İslâmiyet'in ruhlarımıza aşılması olduğu tevekkül hastalığından henüz tamamen kurtulmamış bulunuyoruz. İstikbalin en medeni memleketi olmaya namzet bulunan yurdumuz terakkinin her sahasında tam ahenkle ilerleyecektir. Her şey yürüyor, mesken ve şehircilik işi de yürüyecektir. Ev, insanların medeniyet seviyesinin ölçüsüdür.

Bu kısa mukaddimeyi yapmaktan maksadım, içine dalacağımız teferruata ait bahislerin tetkik ve münakaşasında mevzuun ruhundan uzaklaşmamamıza yarayacak feneri yolumuzun ortasına

dikmektir. Bu ışık lüzumludur. Bu girişten sonra dinleyicilere kooperatifin tekniği ve faideleri ve faaliyet imkânları hakkında uzun uzun izahat verilmiş ve şöyle bir teklifle söze nihayet verilmiştir:

İhzarat için yapılacak işlerimiz vardır. Bir kaç kişinin bütün teferruatla uğraşması lazımdır. Bu itibarla aramızdan 15 kişi seçelim. Bu zevat:

1 - Nizamnamemizi hazırlasın,

2 - Banka müdürleri ile inşaat şirketleriyle, sigorta şirketleriyle temasa girişsin,

3 - Halk Fırkası ve vilayet makamı nezdinde teşebbüsümüzün başlangıcı hakkında maruzatta bulunsun. Ve mümkün olan muzaheretler hakkında görüşsün.

4 - Ev sahibi olmakla beraber, manevi muzaheretlerini esirgemeyecek fenni, hukuki, mali mesail hakkında bizi tenvire yardım edecek olan zevatla temasa girişsin. Fahri aza teminine çalışsın.

5 - Muhtelif semtleri tetkik etsin. Münasip arsalar tayin etsin.

6 - Neşriyat ve propaganda yapsın, kooperatifçi temin etsin.

Sayın okuyucularım! İşte bir kooperatif böyle kurulur. Aynı ihtiyacı duyanlar bir araya gelirler. Program çizerler, ticaret kanununda gösterilen yollardan giderek kooperatiflerini kurarlar.

Yapı kooperatifçileri, sırasıyla programlarını tatbik ettiler. Bu arada en önemli olan meseleyi hiç ihmal etmediler. Bu da, kooperatifçiliği büyük bir şefkatle yurda yayan ve himaye eden hükümetimize müracaatla kooperatifimiz için hayati olan muzaheretin temini idi.

Bir heyet, yüksek vilayet katına gitti ve teşebbüsümüz hakkında bilgi sundu. Teşebbüsümüz hoş karşılandı. Ve yardım esirgenmeyeceği bildirildi. Aynı zamanda, belediyeden münasip bir arsa da istenmişti. Fakat belediyenin, kooperatifi tatmin edebilecek arsaya sahip olmadığı cevabı alındı.

* * *

Arsa meselesi çok mühimdi. Örnek ve mümkün olduğu kadar eksiksiz bir mahalle kurmak ve kanalizasyon tertibatını ihmal etmemek isteğinde olan kooperatifçiler toplu bir arsaya muhtaçtırlar. Yenişehir'de Milli Müdafanın yanında "Memurin Mahallesi" için ayrılmış olan hükümete ait arsayı satın almak istediler.

Büyük Başbakan İsmet İnönü'ne bir mektupla müracaat ettiler. Sayın devlet Başkanı: hayıhahane tetkiki zımında arizamızı "Finans Bakanlığı"na havale buyurdu. Yapılan incelemelerden sonra, istediğimiz arsaların evvelce istimlak yoluyla satın alınmış olması dolayısıyla kooperatife satılmasına kanuni imkân bulunmadığı anlaşıldı.

* * *

Bu ilk arsa teşebbüsünde muvaffak olamayan kooperatif, kredi bulmak hususunda, müşfik ve kooperatif hâmi olan hükümetimizin ve partimizin çok büyük muzaheret ve teveccühleri sayesinde, büyük muvaffakiyetlere iriştı.

Yurdumuzun, ipotek siyaseti tarihinde, zirai kredi kooperatifleri alanında olduğu gibi, pek parlak ve uğurlu bir sahife açıldı.

Emlak ve Eytam Bankasının değerli idarecilerinin geniş kavrayış ve görüşleri ve samimi alakaları, Türkiye'nin ilk yapı kooperatifi tecrübesinin tam başarı ile sonuçlanmasını kolaylaştıracak yardımları temin etti. Bir buçuk ay süren inceleme ve görüşmelerden sonra, banka için elzem olan bütün garantileri ihtiva eden bir mukavele projesi yapıldı ve bulunan en münasip şekilde göre, inşaatın ihalesi Banka tarafından yapılmak üzere kararlar alındı. (800,000) liralık kredi açıldı. Ankara ve İstanbul gazetelerinde münakasa ilanları neşrolundu.

* * *

Yapı kooperatifi, böylece iki yıllık çalışmaları sonucunda, ciddiyetini ve yaşama kabiliyetini ispat etmiş ve büyüklerimizin daimi muzaheretleriyle her müşkülü yenmeğe muvaffak oldu. Vakıa işler yavaş yürüyor, fakat sağlam adımlarla daima ileri gidiliyordu. Bu müşkülleri 15 Nisan 1936 tarihli çarşamba günkü Ulus'ta ve 20 - 25 sayılı Karıncada neşrolunan heyeti umumiye raporunda, idare meclisi uzun uzadıya izah etmiş bulunuyor.

Birçok müşküllerle karşılaşacağımız tabii idi. Bunları bilerek ve göze alarak işe atılmak lazımdı. Kooperatifçiliğin tarihini daima göz önünde tutmak ve menfaat çarpışmalarının yüz yıldan beri dünya kooperatifçilik âleminde ihdas ettiği vaka'ları hatırlamak, ergeç muvaffakiyetin mev'ut olduğunu bilmek ve arasıra üzüntüler doğurarak hadiselerden yılmamak için elzemdi.

* * *

Yapı kooperatifinin en zayıf tarafı, ilk olmasında idi. Birçok kimselerde, (zaten bu tabii bir haldir) tereddütler vardı. Zaman bu tereddütleri dağıttı. Fakat kooperatifin en büyük yaşama kaynağı, büyüklerimizin zaman zaman vuku bulan beyanat ve işaretleri olmuştur.

Yüce Atatürk'ün:

"Türk ülkesi içinde köylere varıncaya kadar küçük büyük bütün şehirlerimizin birer genellik ve bayındırlık görevi olması önde tuttuğumuz amaçlardandır. Türk'e ev ve bark olan her yer sağlığın, temizliğin, güzelliğin, modern kültürün örneği olacaktır. Devlet kurumları yanında doğrudan doğruya bu işlerle ilgin olan urayların bu görüş ve düşünüşle çalışmalarını istiyorum" sözü, büyük mesken davasının bir eteğine sarılmış olan kooperatifçileri çok sevindirmişti. Büyük Başbakan Türk Kooperatifçilik cemiyetine cevaben göndermiş olduğu mektubun yüksek değerini de kooperatifçiler her zaman şükranla anacaklardır:

(2 Mart 1936 tarihli mektubunuzu aldım. Memleketimizde yapı kooperatiflerinin kurulduğunu ve muvaffak olduğunu görmekle memnun olur ve bunu yurdun bayındırlığında atılmış önemli bir adım bilirim. İsmet İnönü) Keza Cumhuriyet Halk Partisi programındaki 7'nci maddenin, yapı kooperatifleri için olan büyük ehemmiyeti aşikârdır.

* * *

Yukarıda saydığım umumi ve yurdun her köşesine' Şamil işaret ve beyanattan başka, Ankara Bahçeli Evler Yapı Kooperatifini doğrudan doğruya alâkadar eden müzaheret vaidlerinden, bütün kooperatifçileri büyük sevinçlere gark eden ve kooperatife büyük bir adım daha attırmış olan bir hadiseyi kaydetmek isterim:

Ankara Belediye Reisi ve Valisi Bay Tandoğan'a 1935 yılının son aylarında yaptığım bir ziyarette, kooperatifle yakından ilgili olduğumu bildiği için olacaklarsa mubayaasına muvaffakiyet hâsil olduğundan memnuniyetini izhar etti ve Asfalt caddeden ta yukarıya kadar anayol benden demek suretiyle o gün beni ve dolayısıyla henüz para bulamamış olmaktan mütevellit üzüntü içinde bunalan ortakları ihya etmiş, canlarına can katmış bulundu.

Bunca muvaffakiyetlere rağmen "Yapı Kooperatifi" müteşebbislerini hayalperestlikle itham edenler yok değildi. Vaktaki para bulundu, planlar yaptırıldı ve münakasa ilan edildi, artık kimsenin bir diyebileceği kalmamıştı. Yakında atılarak temeller için arsa üzerinde bir şenlik yapılması düşünülmürken umulmadık bir haber yayıldı!

Bu habere göre, Ankara Bahçeli Evler Yapı Kooperatifi arsasının uzaklığı yüzünden Ankara şehri dağıtılmış olacak ve bu da belediyeye pek büyük masraf kapısı açmış olacakmış! Bundan başka, kooperatifçiler spekülasyon da yapıyorlarmış!

Derhal belediye makamına gidildi ve kooperatif ortaklarının bir tek gayesi olduğu yani temiz ve ucuz bir yuva sahibi olmak gayesi ve bu gaye perdesi altında spekülasyon zihniyetiyle işler

becermek tenezzülünde katiyen bulunmayacakları ve büyüklerimizin gözleri önünde atılmış ve atılmakta olan her adımın hesabını her zaman vermeğe hazır buldukları ve bunca şefkat ve muzaheretle himaye edilen kooperatife, leke konduracak her hangi bir hareketi takbih edecekleri ve böyle bir hareketi yapan ortak varsa nankörlükle tavsif ve tard edileceği bildirildi. Arsamızın imar planı haricinde olmasına gelince, bunun da şimdiye kadar söylenmiş olmamasına binaen bütün teşebbüslerin son dakikada durdurulmasına bir sebep teşkil etmeyeceği arz olundu.

Saatlerce süren görüşmelerden sonra daha esaslı bir görüşme yapmak üzere fen adamlarının da bulunduğu bir içtima kooperatif Başkan ve Asbaşkanı davet edildi.

Bu ikinci içtimada birçok sualler soruldu ve ezcümle, elektrik, havagazı, su, mektep, karakol, kanalizasyon ve yol gibi mühim meselelerin kooperatifçe halledilmiş olup olmadığı hakkında izahat istendi. Bu suallere kooperatifçiler tarafından cevap verilmesi üzerine:

Kooperatifimizin muvaffakiyetinin evvelce olduğu gibi şimdi de istenildiği ve hatta vaad edilmiş olan yolun yaptırılacağı bildirildikten sonra, böyle büyük bir mahallenin kurulmasından tevellüt edecek masraflara belediye bütçesinin tahammülü olmadığını tebarüz ettiren bir raporu, bu işin hükümet yardımına mütevakıf bulunduğuna işaret edileceği söylendi ve ilâveten mevkiin uzaklığı hususundaki noktai nazarın tebarüz ettirilmesinde gecikildiği için, bu husustaki, teehhurun kooperatif lehinde olduğu söylendi. Ve makamı aidi bu ciheti nazar ı itibara alarak belki de inşaata başlamanıza muvafakat eder. Ancak âti için manevî mesuliyet altına girmemek noktasından raporun verilmesi zaruridir denildi. Kooperatifçiler, sayın belediye makamınca şimdiye kadar ibzal buyrulan teveccüh ve muzaheretlerden ve yeniden tazeledikleri yol yapmak hususundaki vaidlerinden dolayı teşekkürlerini söyleyerek ayrıldılar.

Kooperatifçilerin ümidleri kırılmamıştır. Çünkü memnuniyetle görüyoruz ki, aynı vaziyette olup imar plânı haricinde arsa olarak inşaata başlamış olan “Güven kooperatifi” Ankara’nın ticaret merkezi olan “Ulus” meydanına çok daha uzak olduğu halde faaliyete geçtiğine göre, yapı kooperatifçiliğinin piştarı olan ve düne kadar her türlü muzaherete nail olmuş bulunan Bahçeli Evler Kooperatifinin sabun köpüğü gibi dağılıvermesine müsaade edilmeyeceğini kuvvetle umarız. Kaldı ki, Bahçeli Evler Kooperatifinin arası Ankara’nın en münasib ve güzel bir yerindedir ve şehircilik noktasından da en muvafık bir yer olduğunu ve hele belediyeye altından kalkamayacağı derecede külfetler yüklemeyeceğini arz etmeğe kooperatifçiler hazırdılar.

İşte, Ankara Bahçeli Evler Kooperatifinin doğuşundan bugüne kadar olan macerası budur. Ve bu da alelâcele her idari işte olabilen safhalardan ibarettir. Beledi masraflar ve idari meseleler hallolunduktan sonra aziz Hükümetimizin himaye ve teşvikiyle kooperatif mahallemiz kurulmuş olacaktır. Kocaman ve ucuz bir mahalle kurulmasından menfaatleri sarsılanların şayiaları doğruluğun ve hakkın yoluna engel olmayacaktır.

Kooperatif Postası

Karınca,

İkinci Teşrin 1936, Sayı: 29-30, S. 44-46.

**ANKARA'DA YENİ
BİR MAHALLE
KURULUYOR**

Alaeddin CEMİL

(Cumhuriyet)'ten

Metrosu iki kuruşa alınan arsalarda da ucuz evler inşasına başlanılacak.

Ankara (Hususi) – Ankara’nın asfalt yollarından Çankaya’ya doğru çıkan bir yolcu hemen sağ tarafta yükselmiş yeni bir mahallenin ilk evlerini görür. Kavaklıdere’ye ayrılan yolun biraz ilerisinde

başlayan bu yeni mahalle çıkılan sırttan öbür tarafa ve aşağılara doğru indiği için evlerin hepsini ancak sırta vardıkdan sonra görmek kabildir.

Burası, Güven adlı bir yapı kooperatif sosyetesinin dört ay önce inşasına başladığı yeni bir mahalledir.

Resimde gördüğümüz üzere az bir kısmının sivaları henüz bitmemiş olan bu evlere nihayet bir aya kadar mes'ut sahipleri gireceklerdir. İnsan, bir eve sahip olmanın zevkini ancak Ankara'da tadabilir!

Bu yapı işinde iki önemli nokta üzerinde durmak lâzımdır; bu noktalardan biri Türkiye'de ilk defa olarak elli evin bir sosyete tarafından yapılması, diğeri de bu işin dört ayda başarılı olmuş olmasıdır. Bir araya gelip birleşen bu elli kişinin yaptığı bu kooperatif sosyetesinin asıl ana kooperatif sosyetesini olan Ankara Bahçeli Evler Yapı Kooperatifinden ayrı tarak teşekkül ettiğini hatırlarsak yeni mahallede henüz evlerini yaptıramamış olan bu ana kooperatife de bir şeref ayırmak lazım gelir!

Anlattığımız bu yeni mahallede büyük memurlardan, sayılardan, küçük memurlara kadar her türlü kazanç erbabı vardır. Ekseriyet büyük evlerdedir. 47 ev içinde üç odalı ve ikiz olarak yapılmış yalnız 8 ev vardır. Geri kalanın yarısı dört, yarısı beş odalı ve iki katlıdır. Fakat bunlardaki küçük odalar da sayılırsa beşli olanlara yedi, dörtlü olanlara altılı demek daha doğrudur. Üç odalılar da dörtlü demektir.

150 ortaklı Ankara Bahçeli Evler Kooperatifi daha ziyade küçük evler inşa edecektir. Bu şirket evlerini daha ucuza mal etmeği düşünmüş, hele arsanın metrosunu İstanbul'un iki bardak su parasına yeni tam iki kuruşa almıştır!

Yepyeni, asri bir şehir olan Ankara içinde arsaların metrosu 60 liradan nihayet en aşağı 4 - 5 liraya kadar olduğu düşünülürse iki kuruşluk bir kıymete hayret etmek lazımdır.

Güven kooperatif sosyetesini de Çankaya gibi Ankara'nın en mutena yerinde arsanın metrosunu 84 kuruşa almıştır. Bu şirketin yapılarını biraz pahalılaştıran sebep o koca sırta yapılmasına mecburiyet hasıl olan büyük toprak tesviyesi olmuştur. Diğeri cihetten, yapıların dört ay gibi kısa bir müddette yapılması da biraz fiyatlara müessir olmuştur.

Fakat ne de olsa büyük bir eser vücuda getirilmiştir. Ve koca bir mahalle birleşmek yüzünden doğmuştur. Bizim asıl ehemmiyet verdiğimiz cihet de bu birleşmenin ne kadar büyük bir kuvvet olduğunu böyle gözle görünür şekilde gösteren bu mahallede bundan sonra ev meselesinin Türkiye'de halledilmiş olduğunu görmektir.

Üç beş sene önce kocaman bir tarla olan bugünkü yeni Ankara'nın güzel bir Avrupa şehri gibi ağaçlar içinde çıplak bir ovanın ortasında fıskırması Ankara'da yaşayan ruhun yüksekliğini gösteriyor.

Ankara'daki mesken ve arsa pahalılığını da biraz mazur görebiliriz. Zira Ankara sosyeteler tarafından değil hususi fertler tarafından yapılmıştır. Pahallılık olmasaydı hususi teşebbüslerin bu işe girişmeyecekleri muhakkaktı!

Bugün ise artık bu şekilden ziyade milli sosyeterin, bilhassa kooperatif sosyeterinin mesken meselesini hallededeğini görüyoruz. Ve artık sıranın küçük memur ve küçük işçiye gelerek onların da asri bir meskeni olmak için çalışıldığını ve düşünüldüğünü ve sayısı dört bini geçen bu küçük memurların devletten aldıkları mesken tazminatı karşılık gösterilerek dört bin küçük ev yapılacak zamandan uzak olmadığımızı tahmin ediyoruz.

Biz bir taraftan Ankara'da pek yakında büyük bir mesken politikası başlayacağını görüp dururken buraya İstanbul'dan gelen birkaç müteşebbisten de bahsetmeliyiz: İstanbul'da iki yüz ortak toplayıp "İstanbul Yapı Kooperatifi" adını takınan bir kooperatifin adamları İktisat Vekâletine müracaat edip tescil muamelesini yaptıрмаğa gelmişler. İstanbullulara müjde!

Kooperatif Postası

Karınca,

Birinci Kanun 1936, Sayı: 31, S..

ANKARA'DA YENİ BİR MAHALLE KURULUYOR

Alâettin Cemil TOPÇUBAŞI

Çiftçi Kurumları Tarım Köy Kurumları ve Odaları Bir tek çiftçi kurumu olmayan bu çiftçi memleketinde Tarımın çiftçiyi alâkadar eden teşkilâtı bu kurumlara başlar.

Köylerde Tarım odaları kurulmadıkça tarım işlerimiz nefersiz bir ordu gibi kalacaktır!

Tarım köy odaları: Çiftçilerin köy muhtarı veya nahiye müdürü başkanlığında toplandığı adi kurumlardır. Gayesi; iyi mahsul ve iyi hayvan yetiştirene müsabaka usulüyle madalya veya mükâfat vermek suretiyle üretimi iyileştirmek ve artırmaktır. Köylüye, asri tarım usullerini ve hayatım öğreten pratik okuldur. Memleketimizin birçok sahalarda mahrum olduğu teşkilatlanmak ilkönce bu meslek kurumlarından başlayabilir! Kooperatifler bu kurumlardan doğar ve yaşar!

Türk devleti, ekonomik esas ve teşkilâtı üzerine kurulmuştur. Çiftçilerle artizanlar onun iki büyük temelidir. (1)

Karınca'nın geçen sayısında başbakanımız General Büyük İsmet İnönü'nün büyük bir pamuk siyasetine el attığını sevinerek yazmış ve Başbakanın Ege seyahatinin bütün tafsilâtını okurlarımıza sunmuştu. O vakit, bir taraftan büyük bir teknik tarım teşkilâtı başlarken bir taraftan da tarımın kökü olan köylerde de çiftçi teşkilâtı olması zaruretine işaret ederek bu sayımızda "köy tarım odalarından" bahsedeceğimizi vaat etmiştik. Mevzuumuz, yeni bir şey değildir. Dünya kadar eskidir desem yeri vardır. Fakat burada tarihi ciheti ile alakamız olmadığı için köy tarım kurumlarının yeni bir medeniyet ve refah doğuran son durumlarından bahsedelim; İlk sözümüz, bu köy tarım kurumlarının bütün Avrupa'da en az bir asra yakın bir teşekkül devresine aittir. Her memlekette muhtelif isimlerle doğup yaşayan köy tarım kurumlarından Fransa'daki şeklinin en eski ve çiftçi bir memlekette olu şu bugünlük onları yazımıza almağa sebep olmuştur.

(Comices agricoles) denilen bu köy tarım odaları 1819'da kurulmuştur. O vakit Fransa'da okumak yazmak bilenlerin bugün adedi bizdekinden fazla değildi. Onun içindir ki, bu köy tarım odaları süratle yayılmağa başlamıştır. Zira okumak yazmak bilmeyen çiftçi burada toplanarak çiftçilikteki terakkileri dinleyip öğrenebiliyordu.

Odalarda, köyün muhtarı veya nahiye müdürü başkanlık ediyor. On sekiz yaşına kadar bütün çiftçiler buraya giriyorlar. Köy odalarının hududu, o köyü geçemiyor! Pek nadiren kaza odaları olabiliyor. Herhalde, bunların rolü köylerine ait ve vazifeleri de mahdut olduğu için ancak kaza

dâhilindeki, odaların birleşmesine müsaade ediliyor ve daha büyük birleşmelere müsaade edilmiyor. Zira rolü köyde başlayıp köyde biten odaları vilayet birleşmelerinde fayda olmadığı gibi politikaya karışıklar diye bir de endişe meydana çıkabileceği için bunları yalnız köyde bırakmak cihetine gidilmiştir.

Köy tarım odaları; iyi mahsul ve iyi hayvan yetiştirene madalya veya mükâfat verir. Bu mükâfatların miktarı tabii azdır. Fakat az da olsa köy için çok paradır. Çiftçi, bu odalar yüzünden müsabakaya hazırlanarak iyi mahsul ve iyi hayvan yetiştireceği gibi tarım usullerini yaymak için, öğretmek için de bu odaların bir köy okulu yerinde olduğunu unutmamalıdır. Fransa'da patates gibi bugün bütün milletin esas yiyeceği haline gelmiş bir maddenin yayılmasına bu odalar sebep olmuştur. Bizde de düşünelim ki, Tarım Bakanlığı çiftçilik için, tarım için en son usulleri köylüye öğretmek istemiş olsa hangi vasıtaya müracaat edecektir? Seyyar öğretmenler mi? Hiçbir vakit seyyar öğretmenler köy odalarının rolünü yapamazlar. Hâlbuki Tarım Bakanlığının göndereceği güzel yazılmış, açık yazılmış, resimli bir kitapçık Türkiye'nin kırk bin köyüne üç beş gün içinde kâmilan gidebilir. Ve orada köy muhtarı veya bir tek okumak bilen okuyup ötekilere öğretebilirler!..

Okuyup yazma bileninin adedi çoğalınca bu köy tarım odalarının hizmeti yine teşvik edici oda olarak kalırlar. Ziraat odaları da hiç bir vakit bu köy odalarının yerini tutamaz. Esasen her ikisinin vazifeleri de başkadır. Ziraat odaları, o mıntıkanın mesleki tarım menfaatlerini temsil eder ve devletin istişare odalarıdır. "Köy Tarım Odaları", devletin çiftçiye öğretmek istediği şeyleri öğreteceği bir okul odasıdır.

Biz, burada çiftçiye ne öğretilenektir; ne öğretilmelidir, memlekette tedris nasıl olmalıdır, hulâsa, teknik tarım teşkilatından bahsetmiyoruz.

Yalnız, bu teknik teşkilatımız tekemmül ettikçe bunların elde ettikleri tecrübe ve ilim derslerini köylüye nasıl ve ne vasıta ile hangi kanalla iletmek mümkün olduğunu mütalaa ediyoruz. Ve bunun için diğer memleketlerdeki tecrübe1erden istifadeye çalışıyoruz. Rollerini gayet basit olmakla beraber, bizim gibi teşkilâtsiz bir memlekete, hayati bir ehemmiyeti haiz olan köy tarım odaları tarım kurumlarının en mühimlerinden ve en esaslılarından.

Bunun yanında, her türlü tarım. Kurumlarını da teşvik etmek ihtiyacındayız. Memleketimizde ne kadar tarım kurumları olursa o kadar çabuk ayağa kalkmamız kabil olacaktır. Tarım teşkilatı olarak rr4qmemleketimizde kurulmasını çok faydalı tahmin ettiğimiz bir teşkilatta "Vilayet ve mıntıka tarım ofisleridir.

Bunlar da, tarım kurumları büroları azalarıyla tarım ile meşgul olan umumi meclis azalarının intihap ettikleri azalardan müteşekkil vilayet ofislerinden ve vilayet ofislerinin birleşmesiyle de meydana gelen mıntıka ofislerinden ibarettir.

Bu ofislerin vazifeleri: Tarım tecrübe merkezleri kurdurarak ve tarım kurumlarının kurulmasına ve tekâmülüne çalışarak üretim metotlarını tekâmül ettirmektir. Bu itibarla, köy tarım odalarının adeta hamisi gibidir.

Tarım ofisleri de vilayet ve mıntıka tarım tatbikatında mahalli olarak çalışmakla beraber Tarım Bakanlığının direktifi ve kontrolü altındadır. Bu gibi esaslı teşkilâtın başında idari teşkilat çok muvaffak olabilir. Fakat idari' teşkilat çiftçi veya halkın teşkilatı olan bu teşkilâtın işini göremez. Onun içindir ki, ziraat odaları da lazımdır. Fakat ziraat odaları iyi işlemiyor diye onları kaldırmak değil ziraat odaları varsa onları ıslah etmek ve onları başka memleketlerdeki kendi teşkilatları içinde çalıştırmağa muvaffak olmak lazımdır. O zamandır ki, idare çarkı muharrik vazifesini, öğretici vazifesini, yol gösteren vazifesini iyice görebilir. Fakat idare çarkı çiftçi çarkının yerine geçemez. Başın vazifesi başka, el ve ayağın vazifesi başkadır.

Bu teşkilâtın kooperatif işlerini ne derece alâkadar edeceğine gelince; hemen söyleyelim ki, bütün dünyada kooperatifler bu gibi teşkilat ve kurumlardan doğmuştur. Ve bunların verdiği tesanüt terbiyesi sayesinde yaşamış ve yaşamakta bulunmuştur.

Bu mevzuda fikrimizi iyice izah etmiş olmak için 24 ağustos 1931 tarihli Cumhuriyet gazetesinin başyazısı olarak neşredilen bir yazımızın bir kısmını tekrarlamakta fayda görüyorum: “Çiftçi cemiyetleri olsaydı!” Çiftçi cemiyetleri, köylünün çiftçiliğine ait bütün dertlerinin makesi ve toplandığı yerdir. Köylü, tohumunu, ziraat aletlerini, hayvanlarını bu cemiyet delâletiyle tedarik edebilir. İyi mahsul, iyi hayvan yetiştirenlere bu teşekküller mükâfat verir, teşvik eder. Yeni ziraat usullerini köylerde bu cemiyetler tamim eder. Faydasız ve muzır ziraat usullerinin fenalığını köylüye ancak bunlar anlatabilir. Zira bu teşekküller köylülerden ibarettir.

Köylüye en yakından temas eden vasıta bu cemiyetlerdir. Hiç bir teşekkül, hatta ziraat odaları bile köylülerin arasına, bu kadar nüfuz etmek mevkiinde değildir. Avrupa’da mütekâmil ziraat birlikleri, kooperatifler bu cemiyetlerden doğmuştur. Bizde hala kara sapan kullanılıyorsa, köylüler hala fakirse bu cemiyetlerin olmamasındandır.

Köylünün derdi, vaziyeti hala tamamıyla ve iyi olarak bilinmiyorsa sebebi çiftçilerden, köylülerden teşekkül eden bu cemiyetlerin tesisine hala teşebbüs etmediğimizdendir. Bu cemiyetler olsaydı dünya buhranının bizim köylümüze sirayet ettiği vakit daha evvelden anlaşılacak olacaktı! Bu cemiyetler olsaydı buğdaylarımızın maliyet fiyatlarını kat’i rakamlarla öğrenebilecektik!..

Bu birlikler bulunsaydı Ziraat Bankasına buğday terhin edenlerin hangisinin köylü, hangisinin tüccar olduğunu kolaylıkla anlayacaktık!..

Fakat bu teşekküller bulunmadığı için saydıklarımızdan hiç biri olmuyor ve bunlar teessüs etmedikçe de her zaman memleketimizin en mühim dertleri olan ziraat meseleleri halledilmek mevkiinde olmayacaktır. Bugün Avrupa’nın en mütekâmil, en son ve en kolay bir ziraat sistemi olsa da bunu memleketimize tamim etmek istesek ne yapacağız? Getireceğimiz en büyük mütehasısın vereceği raporda bu usuller gösterilmiş olsa bunu köylüye nasıl anlatacağız, göstereceğiz?

Koca bir vilâyette birkaç ziraat memuru köylüleri dolaşmağa kalksa ömrü bu işe kifayet etmez. Bundan başka, mesele bizzat köylünün kendi meselesi ve işidir. Bunun böyle olduğunu köylü anlamak için kendine mahsus bir teşkilât lâzımdır.

Avrupa’da ziraat cemiyetlerine memleketine göre muhtelif isim ve şekiller verilmiştir. Bunlardan bir ziraat memleketi olan Fransa’da bir asır evvel teessüs eden ziraat cemiyetlerinin en esaslısı (Camices agricoles)ların azami hududu kantondur. Bir Kantonda harice çıkmaz. Fakat bir kantonda birkaç (Comices) olabilir. Çiftçi cemiyetlerinin hudutları küçültülmek suretiyle bunların büyük bir teşekkül haline gelerek siyasi mahiyet almamasına dikkat edilmiştir. Binaenaleyh, bu cemiyetlerin teşekkülündeki fayda: Ancak her kanton (nahiye) de birer cemiyet teşekkül etmesiyle mümkündür.

(*) Karınca’nın “El ve Ev İşleri Sergisi” ve kongresi için çıkacak fevkalade sayıda çok değerli tarihçimiz Enver Behnan Şapolyo’nun “Tarihte Türk cemiyetinin bünyesi İktisadı esaslara dayanıyordu” adlı mühim bir makalesi çıkacaktır.

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

YÖNETİM KURULU

Başkan	: Prof. Dr. Ali Fuat ERSOY
Başkan Yrd.	: Prof. Dr. Nurettin PARILTI
Muhasip Üye	: Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Üye	: Prof. Dr. Nevzat AYPEK
Üye	: Prof. Dr. Enver AYDOĞAN
Üye	: Prof. Dr. Turhan ÇETİN
Üye	: Prof. Dr. Haşim ÖZÜDOĞRU
Üye	: Prof. Dr. Mehmet BAŞ
Üye	: Prof. Dr. Cemalettin AKTEPE
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman OKUR
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Kadir ÖZER

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

DENETİM KURULU

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Prof. Dr. Emine ÖNER KAYA
Doç. Dr. Cemil ŞENEL

TÜRK KOOPERATİFÇİLİK KURUMU

HAYSİYET DİVANI

Hüsnü POYRAZ
Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN
Özdemir ÜNSAL

Yazarlarımıza Duyuru

1. Dergiye gönderilen yazıların elektronik ortamda teslim edilmesi
2. Yazılarda yer alacak resimlerin yazarlar tarafından metne yerleştirilerek teslim edilmesi
3. Yazıların 11 Punto ve Times New Roman karakteriyle yazılması
4. Tercüme yazılarda kaynak belirtilmesi
5. Araştırma ve bilimsel yazılar dışındaki yazıların en çok 5 (A4) sayfası olarak yazılması
6. Dergimize gönderilen yazıların başka bir dergiye gönderilmemiş ve yayınlanmamış olması gerekmektedir.

Yönetim Kurulu Herhangi Bir Maaş, Ücret ve Huzur Hakkı Almamaktadır.

Kooperatif Postası

KARINCA

EKİM 2024 YIL: 91 SAYI: 1054 ISSN: 1300-1450

